

Upravištvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 6. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selem-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocanova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

vsak ponedeljek jutraj — na
roba se posebej to velja po post
prejemana Din 4.— po raznašal-
cih dostavljena Din 5.— mesečno

Uredništvo:
Ljubljana: Knafljeva ulica 6. Telefona
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126
Maribor: Gosposka ulica 11. Telefona
št. 2440.
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Prekrižani računi

Dogodki po smrti kralja Uedinitelja so znova razočarali one, ki so najeli marsejske zločince — Jugoslavija je postala mogočnejša in silnejša

Beograd, 28. oktobra. r. Pod naslovom »Marseljska tragedija in njene mednarodne posledice« objavlja današnja »Politika« uvodnik, v katerem piše med drugim:

V komunikaciji, ki so ga objavili predstavniki Male antante po sestanku v Beogradu, je vzbudil posebno pozornost on del, ki spravlja marseljski zločin v zvezo v mednarodno anarhijo. Ta zločin je nesporna posledica one teroristične zanesenosti, ki je zajela vsedržave v Evropi in čije žrtve so postali množični državljani in voditelji naroda.

Mednarodna anarhija

V zadnjem letu, to je od 18. oktobra 1933, ko so se začele nacionalistične demonstracije v Rumuniji, ki so končale z umorom ministrskega predsednika Duce 29. decembra, je bilo izvršenih 55 terorističnih podvigov. Pred njimi ni bila varna niti ena država v Evropi in zato se upravičeno govori, o nekakem mednarodnem pojavi.

Neposredni povod za vsak zločin ima vedno več ali manj krajevno obsežnejše, toda v celoti je iskati vzroka v boleštni duševnosti, ki se je pojavila par let po svetovni vojni. Ostanki velike vojne mržnje in nezaupanja, so se pomešali z razočaranjem nad pretiranimi in vseskozi neosnovanimi nadami. Sledile so vse one gospodarske tegobe, ki so poostrele razredna nasprotstva in posameznike ter cele sloje dovedle v obupno stanje. Ta živčna neuravnoteženost je bila ugodna za avanturistične podvige umno nerazvitih poidevcev. Pri vseh teh napadih je treba razlikovati one več ali manj zlorabljene izvršilce teh zločinov od dejanskih zasnovateljev, ki so izkoriščali položaj za svoje cilje.

Obupno razočaranje teroristov

Marseljski zločin sam je posledica obupnega razočaranja, ki je zavladalo v terorističnih krogih, takozvanih Paveličevih separatistov in makedonstvujuših Nade, ki so jih ti krogi leta in leta polagali na notranje zapletitje in razpad Jugoslavije, so se začele naglo razblinjati. Vsi njihovi brezštevilni letaki in proglosti, ki so jih širili med našim narodom, so ostali brez vsakega uspeha in odmeva. Duševno razpoloženje množice se ni razvijalo na korist teh prevratnih težnji in atentati, s katerimi sta hotela Pavelič in Mihajlov izvesti nered in nemir v naši državi, so rodili baš nasprotni učinek. Z veliko nado so pričakovali ti nepomirljivi nasprotniki našega uedinjenja, da bodo velike gospodarske težave in vremen-ske nesreče lanskega leta vplivale zlasti na naše kmečko prebivalstvo in da bo ljudstvo pod težo gospodarske krize bolj pristopilo za njihove načrte. V svojih letakih in brošurah so celo vremen-ske neizgode pripisovali v greh »beograjskemu režimu«, čeprav so bile poplave, toča itd. po vsem svetu.

Vse prizadevanje zaman!

Vse delo teroristov je ostalo brez vsakega vpliva na razpoloženje ogromne večine našega naroda, ki je vedno bolj jasno in odločno nastopal za narodno in državno edinstvo. Ni dvoma, da je bila notranja borba pri nas vedno zelo živa, toda razvijala se je stalno v mejah države. Strankarski prepri, prežeti več ali manj demokratičnega pojmovanja, niso imeli nič skupnega z onimi, ki so stremeli po razkosanju krvavo plačane zadnjice.

Razočarani nad takim razvojem notranje borbe so se teroristi, živeči v inozemstvu tešili z upanjem, da bodo vendarle mogli doseči svoj cilj, ako se jim posreči zaplesti Jugoslavijo v kak mednarodni konflikt. Ne več po razpoloženju narodnih mas, marveč pod vplivom in pritiskom od zunaj sta začela Mihajlov in Pavelič snovati nove načrte.

Za tuj račun

Pri nas in v inozemstvu je dovolj vesti in podatkov o tesnih zvezah med temi ljudmi in posameznimi činitelji iz našega najbližjega sosedstva. Preiskava bo ugotovila, da li in v koliko je tudi sam marseljski zločin neposredna posledica teh zvez. Nesporno pa je, da je

akcija teroristov uživala vedno simpatije v gotovih inozemskih političnih krogih. Ti krogi so se vsekakor varali z nado, da bo ta akcija oslabil naš nacionalni sklop in da bo jugoslovenska vlada postala manj odporna napram gotovim revizionističnim zahtevam. Brez dvoma so bili ti inozemski politični činitelji točno obveščeni o brez-pomembnem vplivu, ki ga imajo na narodne mase razni napadi Paveliča in ostalih plačancev. Toda delovanje teh teroristov se je zdelo vsem inozemskim činiteljem primerno in ugodno za njihove politične manevre v cilju, da oslabe ugled in pomen Jugoslavije v ostalih mednarodnih kombinacijah, v katerih je že bila ali katerim je še nameravala pristopiti.

Narod jih je demantiral

Nekaterim sosednjim prestolnicam je bil naraščajoč vpliv Jugoslavije v evropskih dogodkih trn v peti in na vse načine so se prizadevale prikazati teroristično akcijo kot dokaz slabe notranje odpornosti Jugoslavije. Pavelič in Mihajlov pa sta šla v oceni teh simpatij, ki sta jih uživala v teh inozemskih krogih, mnogo dalje. Smatrala sta to za dokaz, da se v našem sosedstvu resno misli na nekaj vojni pohod proti Jugoslaviji in da gre že za njeno razkosanje. V tem smislu so bili sestavljeni vsi v zadnjem času objavljeni članki v njihovih listih, želeč izvesti vznemirjenje v Jugoslaviji in pospešiti »vojni pohod« na Beograd.

Uspeh je bil tudi v tem pogledu nasproten. Narod, se je zaradi morebitne nevarnosti od zunaj strnil še bolj v duhovno in politično zajednico. »Beograjski režim«, kakor so pristali Mihajlova in Paveliča stalno nazivali to zajednico, je postal dejansko izraz želje velike večine naroda, da se napravi močan zid proti vsakemu navalu od zunaj. Zato je ta večina brez ozira na strankarska nasprotja z največjo pozornostjo in velikim odobravanjem spremljala delo na ustvarjanju mednarodnih sporazumov za ohranitev miru.

Ugled Jugoslavije v stalnem porastu

Pavelič in Mihajlov sta uvidela brezplodnost svojega početja in v skrajnem obupu storila vse, da preprečita to delo, ki je ubilo njune poslednje nade, da bo Jugoslavija razpadla. Najprej je prišla okrepitev Male antante z novo čvrstejšo organizacijo, nato sporazum o nenapadanju, naposled sklenitev balkanskega pakta in zblizanje med Jugoslavijo in Bolgarijo. Na tej osnovi se je gradila mednarodna bodočnost Jugoslavije in njeni nasprotniki so kmalu spoznali, da je to temelj, ki ga ni mogoče porušiti.

Ni niti najmanj pretirano, če se trdi, da je bilo vse to le priprava za velikopotezno diplomatsko akcijo. V toku so bile kombinacije o zblizanju med Francijo in Italijo, ki pa je mogoče samo po sporazumu med Beogradom in Rimom. Prijateljski odnosi med Francijo in Malo antanto, zlasti pa med Francijo in Jugoslavijo so neizbežno vodili k omilitenju nasprotstev med Italijo in Jugoslavijo, če ne že k popolnemu pomirjenju. Pariška vlada se je predobro zavedala ogromnega pomena svojih zvez s temi državami za ohranitev miru in jih v nobenem primeru ne bi mogla žrtvovati svoji želji po sporazumu z Italijo. Med temi državami ima Jugoslavija po svojem položaju v Srednji Evropi in po svoji vlogi, ki jo igra na Balkanu še svoje posebno stališče v odnosih do Italije. Jugoslavija je jasno izpovedala, da je mogoče ohraniti stanje, ustvarjeno z versajskim mirom, samo tedaj, če vse velesile puste na miru balkanske in podunavske države.

Pokazali so se že gotovi znaki, iz katerih bi se dalo sklepati, da je Italija koncem koncev pripravljena vpoštevati to zahtevo. Italija je občutila, da je nastalo na Balkanu stanje, ki ne dopušča, da bi se od zunaj zanašali na Balkan in med balkanske narode kakršnikoli spori, še manj pa, da bi kdorkoli mislil na kako osvajanje. Izjava, ki jo je dala Mala antanta v Ženevi ob priliki razprave o Avstriji, je dovolj podčrtala njeno odločnost, da se bo z vsemi silami uprla vsaki nadvladi v Podunavju, pa naj si pride s te ali one strani.

Vse kaže na to, da je govor, ki ga je imel Mussolini v Milanu in v katerem je izrazil svoje razpoloženje, da odnošaje z Jugoslavijo uredi na novi osnovi, posledica prilik, ki so ob živahnem sodelovanju kralja Aleksandra nastajale na jugovzhodu in v srednji Evropi.

Pravi vzroki marseljskega zločina

Ob priliki obiska v Parizu je hotela Francija v prvi vrsti dati duška svojim simpatijam do Jugoslavije kot stebru miru v velikem delu Evrope. Ta obisk pa naj bi istočasno prožil Jugoslaviji priliko, da preko svojega kralja, ki je bil nosilec njene politike, jasno postavi pogoje, pod katerimi bi moglo priti do sporazuma med Jugoslavijo in Italijo. Tako vsaj je ves svet pojmoval pomen tega potovanja, ki je bilo prekinjeno s strašnim zločinom v Marseilleu. Pavelič in Mihajlov st. asmatrala, da se ne sme dopustiti niti najmanjši porizkus v smeri ureditve prilik na Jadranu, ker so ti krogi baš na tem sporu zasnovali ostanke svojih nekdanjih velikih ciljev in teženj.

Dodela razumljivo je, da je ves svet z zaprepačenjem sprejel vest o tem zločinu in da sedaj s še večjo pozornostjo spremlja dogodek, ki se pri nas razvijajo. V Marseilleu je prišla do polnega izraza ona teroristična akcija, ki se malo ne čeli dve leti širi po Evropi, ne da bi doslej naletela na kak resnejši odpor. Izgledalo je že, kakor, da se je svet pomiril z vsemi temi umori in uboji, kojih žrtve so padle v vseh državah, kakor, da je to postalo normalno stanje nove evropske kulture. Pasti je moral vladar, čegar delo je bilo povsod opaženo kot izraz želje po ohranitvi miru in šele sedaj so začeli razmišljati o potrebi kakršnekoli obrambe proti zločinskim podvigom raznih Paveličev in Mihajlovov.

Prve posledice

Toda Evropo je obenem zajela tudi resna skrb zaradi posledic, ki bi jih mogla imeti marseljska tragedija za nadaljnji razvoj mednarodnih odnosov. Dosedaj v svetovnem tisku ni bilo opaziti še nobenega naslova ali članka, ki bi izražal bojazen zaradi kakih morebitnih zapletitjav v Jugoslaviji. Povsod so takoj spoznali, da je bil zločin pripravljen izven Jugoslavije in da nima prav nikake zveze z razpoloženjem naroda do svojega vladarja, čegar spomin služi samo kot nova močna vez med raznimi kraji in pokrajinami Jugoslavije. Tem večja pa je bila v svetovni javnosti takoj po atentatu skrb zaradi dogodkov, ki bi se mogli razviti okrog Jugoslavije smatrajoč, da je izginil nosilec vseh velikih podvigov v njeni mednarodni politiki.

Jugoslavija ostane steber miru

Ta skrb se sedaj umika prepričanju, da bo Jugoslavija nadaljevala politiko, ki ji jo narekuje njen položaj in njen pomen v tem delu Evrope. Na Jugoslavijo gledajo sedaj kot na onega činitelja, ki more v sporazumu z ostalimi balkanskimi državami in članicami Male antante ohraniti mir. Izključeno je cilju ohranitve miru bo Jugoslavija sklenila nove vezi in sporazume tudi z ostalimi državami in z velesilami, prizadevajoč si, da nikdar ne izzove vtisa, da bi bila če tudi le navidezno v službi interesov katerekoli izmed njih. Svet se mora privaditi misli, da Balkan, pa tudi Podunavje hoče ohraniti svojo samostojnost in neodvisnost od vseh in vsakogar.

Zveze in prijateljsko razpoloženje Jugoslavije do posameznih držav pa ne sme biti ovira njeni težnji, da tudi z vsako drugo državi živi v prijateljsstvu. Vse kaže, da bo Jugoslavija v prvi dobi po marseljski tragediji predmet vsestranskih diplomatskih ofenziv, domnevajoč, da bo Jugoslavija sedaj dostopnejša raznim prijateljskim izjavam in obljubam. Ni pa nevarnosti, da bi v tej ofenzivi podlegla, ker je znano merilo, ki ga uporablja v svojih mednarodnih odnosih: Mir na temelju meja, določenih z mirovnimi pogodbami!

Čuvajmo Jugoslavijo!

Na grobu kralja-mučenika

Vsak dan prihajajo nove množice, da se poklonijo mrtvemu kralju in obnove prisego zvestobe Jugoslaviji

Topola, 28. oktobra. r. Oplenac je postal svet kraj Jugoslovenov. Dnevno prihajajo iz vseh krajev Jugoslavije odposlanstva, da se poklonijo na grobu blagopokojnega Viteškega Kralja Aleksandra I. Uedinitelja. Za odposlanstvi prihajajo sole in množice preprostih seljakov, ki so spremljale svojega velikega vladarja in kralja povsod s svojo iskreno in neizmerno ljubeznijo. Od vsepovsod prihajajo ljudje, da se med solzami in skrušenji od neizmernih boleti in tuge še enkrat poklonijo Viteškemu kralju. Od vsepovsod prihajajo odposlanci, da obnove nad grobom ljubljene kralja prisego zvestobe sporočilo, ki ga je izrekel v svoji smrtni uri: Čuvajte mi Jugoslavijo! Vsi prisegajo, da hočejo do zadnje točke izpolniti to kraljevo sporočilo in da bodo vse svoje življenje čuvali in branili Jugoslavijo.

Posebno številna so bila odposlanstva danes. Prišli so mnogi predstavniki korporacij in udruženj, med njimi pa so se vrstile številne skupine preprostega prebivalstva iz bližnje in daljne okolice. Iz Novega Sada je prislo odposlanstvo, ki je šlo na 500 oseb. Vodila sta jih narodni poslanec Milan Sokolč in mestni načelnik dr. Branislav Borota. Delegacija je prišla, da se pokloni v imenu mesta velikemu Uedinitelju. Novosadčani, ki so še nedavno tega v svoji sredi tako navdušeno in toplo pozdravili kralja Aleksandra I., so danes prišli na Oplenac, da se z neizmerno tugo v srcih poklonijo pred

njegovim grobom in da mu še enkrat izrečejo svojo brezmejno zahvalo za vse, kar je storil za svoj dragi narod, zlasti pa za Novi Sad.

V cerkvi se je zbrala ogromna množica ljudstva. Novosadski svečeniški Ohi-pije Popović in Stevan Popović sta opravila cerkvene obrede za blagopokojnega Kralja. Odgovarjalo jima je pevsko društvo iz Novega Sada »Neven«. Med cerkvenim opravilom, zlasti pa med govorom svečenika so se prisotni vili solze. Z obrazov je bilo brati neizmerno žalost in tugo, ki je objela ves jugoslovenski narod zaradi smrti ljubljene kralja. Po cerkvenem opravilu so položili na grob krasen venec.

Razen Novosadčanov je prislo tudi odposlanstvo Beograđanov, kakih 100 oseb, ki ga je vodil predsednik Aca Petrović. Beograđani so položili na grob Kralja Aleksandra I. venec iz trnja s črnim trakom. Na eni strani je bil napis: Viteškemu kralju Aleksandru I. Uedinitelju — Udruženje Beograđanov; na drugi strani pa je napis: Čuvajte Jugoslavijo!

Kamele sta prisli udruženji železničarjev iz Ulica in iz Sabca. Spremljale so ju množice preprostega ljudstva iz bližnjih in daljnih krajev.

Tudi prihodnje dni pričakujejo številna odposlanstva ljudstva iz vseh krajev. Posebno številne bodo delegacije iz morav-ske banovine.

Nemčija zopet išče stikov s Francijo

Hitler predlaga direktne razgovore s Francijo in napoveduje povratek Nemčije v Ženevo

Pariz, 28. oktobra. r. V zvezi z razgovorom francoskega poslanika v Berlinu Francoisa Ponceta z nemškim kancelarjem Hitlerjem poročajo pariški listi iz Berlina, da namerava Hitler sprožiti neposredne razgovore med Francijo in Nemčijo, predvsem o naslednjih vprašanjih:

1. Nova ureditev medsebojnih gospodarskih odnosov.
2. Zblizanje na kulturno-političnem polju.
3. Razgovor o priznanju enakopravnosti Nemčije in o pripravi za povratek Nemčije v Društvo narodov.
4. Vprašanje ljudskega glasovanja v Po-sarju v zvezi z možnostjo odgoditve glasovanja ter o potrebnem sporazumu glede gospodarskih in finančnih ukrepov za prehodno dobo.

V pariških krogih zatrjujejo, da je dal

nemški zunanji minister Neurath v tem pogledu mnogo pobud, ki jih je vzel francoski poslanik na znanje. V berlinskih krogih pričakujejo, da bo francoski poslanik v kratkem odpotoval v Pariz, da osebnoporoča zunanjemu ministru Lavalu in trgovinskemu ministru Lamoureuxu o nemških predlogih. V francoskih krogih smatrajo, da je akcija Francije za zblizanje z Italijo dovedla do takega prekreta v nemški zunanji politiki, ker se Nemci tako iz gospodarskih kakor političnih razlogov boje izolacije. Z vstopom Rusije v Društvo narodov se je položaj v Ženevi znatno izpremenil in bi bila nadaljnja obstrukcija Nemčije brezpomembna. V vladnih krogih izjavljajo, da so vedno pripravljeni prijeti pogajanja z Nemčijo, ki pa mora dati primerne garancije, da bo sklenjen dogovor tudi spoštovala.

Plavalni forumi so zborovali

Glavni skupščini ljubljanskega plavalnega podsaveza in sekcije zbora plavalnih sodnikov sta se vršili včeraj v Ljubljani.

Ob skrajno pčili udeležbi sodnikov se je včeraj ob 9. vršila redna glavna skupščina sekcije zbora plavalnih sodnikov. Ko se je skupščina poklonila spomenu blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Uedinitelja in izrekla obljubo vdanosti in zvestobe Nj. Vel. kralju Petru II., je tajnik blagajnsk na kratko poročal o delovanju sekcije. Šteje 13 izprašenih saveznih sodnikov — med njimi tri začasne — in je najmočnejša v državi. Tudi finančno stanje je povoljno — blagajna poseduje Din 432.50 gotovine.

Pc absolutoriju staremu odboru je bil izvoljen novi odbor: za predsednika g. Kramaršič, za tajnika-blagajnika g. Bradč ml., za odbojnika gg. Pevalak Mirko, Stergar in Potokar, za revizorje pa gg. Kavšek in Pöschl.

Skupščina je sklenila, ga pošlje zboru sodnikov noto, v kateri bo protestirala proti temu, da na državnih prvenstvih in mednarodnih reprezentativnih tekmah fundirajo kot sodniki za skoke nekvalificirane osebe, dalje proti postopanju nekaterih forumov, ki kljub navzočnosti saveznih sodnikov odreja za sojenje vater-polo tekem funkcionarje klubov, ki niso sodniki. Obenem bo sekcija pri zboru zahtevala, da posreduje pri savezu, da izda odredbo, po kateri morata v jury vsake mednarodne tekme biti vsaj dva savezna sodnika.

Skupščina se je »Jutru« zahvalila za naklonenost in ga določila še nadalje za službeno glasilo sekcije.

Še bolj skromna je bila udeležba pri skupščini ljubljanskega plavalnega podsaveza, ki se je vršila takoj nato. Od sedmih, v podsavezu včlanjenih klubov je po načelniku svoje plavalne sekcije arh. Schellu bila

zastopana samo »Ilirija«.

S trikratnim »Slava!«, je skupščina, ki jo je vodil podpredsednik g. Gnidovec, počastila po kratkih, iskrenih besedah predsednika o delovanju in naši dolžnosti, slediti poslednjemu naročilu tragično premilega blagopokojnega Viteškega Kralja Aleksandra I. Uedinitelja njegov spomin. Iz obširnega tajniškega poročila, ki ga je podal g. Pöschl in izpopolnil tehn. referent g. Kramaršič, posnemamo naslednje:

Podsavez je izvedel odnosno aranžiral troje prireditve. Kot prva se je vršila plavalna tekma v okviru prireditve olimpijske dne, ki je zlasti kvalitativno odlično uspeš. Podsavezno prvenstvo, ki se je vršilo v aranžmaju sportnega kluba v Radovljici, je bilo dobro organizirano v sprt.-tehničnem oziru, manj srečno pa v pogledu preskrbe in nastanitve tekmovalcev. Prvenstvo si je osvojila Ilirija, na drugem mestu je SK Kamnik, na tretjem pa Radovljica. Tretja prireditev — medmestna tekma Sušak — Ljubljana — pa je bila za podsavez i v gsmotnem i v sportno tehničnem oziru manj uspešna.

Tajniško poročilo poudarja nadalje, da je klub s področja LPP, ljubljanska Ilirija, letos prvič osvojil državno prvenstvo in prispeval velik del plavalcev v državno reprezentanco. Prav tu se je uveljavila letos prvič tudi provinca — Kamnik, ki je v reprezentanci prispeval odličnega Cererja! Posebej je omenjen tudi fenomenalni, letos doseženi rezultat Draška Wilfana,

100 m v 59 sek., ki je odjeknil tudi v svetovnem časopisu!

V prirejanju tekmovalj je bila najbolj agilna ljubljanska Ilirija, sledita ji SK Kamnik in Radovljica. Ostali klubi tekmovalj niso prirejali.

Iz blagajniškega poročila g. Svetka R. je razvidno, da razpolaga podsavez z gotovino Din 2291.25.

Po danem absolutoriju s pohvalo je bil izvoljen naslednji upravni odbor: predsednik A. Gnidovec, podpredsednik arh. H. Schell, tajnik Prezelj, blagajnik Pöschl, tehn. referent Kramaršič, namestnik inž. Dolenc in Skabeine, revizorja prim. dr. Jenko, Stergar in Senaig Jože.

Podsavezno prvenstvo se bo vršilo v dnevi 17 in 18. avgusta. Kraj določi upravni odbor. Program bo isti kot lani, pravico starta bodo imeli pa samo oni plavalci, ki ne startajo v državnem prvenstvu. Med slučajnostmi je skuščina razpravljala o prireditvah prihodnje sezone, predvsem o juniorskem državnem prvenstvu, ki bo prvič v Mariboru. Tudi se je sklenilo posredovati pri savezu, naj prosí mariborsko mestno občino, da dovoli ugodnosti v kopalnici samo klubom, ki so včlanjeni v savezu.

Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 28. oktobra. Po lepem, skoraj pomladnih dnehi, ki so jim sledili kratki nalihi in mrazovi s prvimi poškusi snega, si je narava polagoma odela pravo predeznisko lice. Ozračje se ne osrečuje več, nad mestom visijo težke, goste megle, ulice, polje in nebe so se zavili v mrzlo sivino, kakor da smo že sredi novembra.

Zadnja nedelja pred praznikom mrtvih

Ima vsako leto čisto svoj obraz, toda letos nas je obiskala še kakor posebno žalosten praznik. Po snegu diši, v jesenski dan pojo zvonovi v spomin na grobove. Na ulicah je vse polno črno obloženih ljudi, žene nosijo cela naračja svežih dalij in krizantem. Avtobusi, ki vozijo v kratkih presledkih od Mestnega doma do Sv. Križa, so polni čez mero, po potih, ki držijo čez polje do pokopališča, se iz mesta skoraj nepretrgano pomikajo cele procesije ljudi.

Na grobovih je mnogo življenja vse te dni. Vsakdo se potrdi, da bi čim bolj okrasil in uredil poslednje domovanje svojih dragih, in cvetličarji, grobarji in priložnostni delavci, ki pred praznikom mrtvih vsako leto pridejo do spornega sezonskega zaslužka, imajo čez glavo dela.

Posebno tužna pa je bila ta zadnja nedelja pred Vsemlj svetimi zavoljo svežega groba Njega, ki je komaj pred nekaj dnevi izkrmel za domovino. Po vsem mestu se zmerom vzhajajo žalostne zastave, v izloženih oknih je še zmerom postavljena polna oltarčkov s slikami umorjenega viteškega kralja in v uradu se marsikje še zmerom prizigajo mrtvaške lučke pred njo. Tako se zasebno, družinsko žalovanje pred letošnjimi Vsemlj svetimi zliva z običajnim narodnim žalovanjem v eno samo vseobčo bol.

Ljubljana v megli, na hribovih solnce

Mnogo izletnikov, ki poznajo ljubljansko megleno vreme, je pohitelo danes na bližnje hribe, na Smarno in Šmarjetno goru, pa na Katarino, Grmado, Dobeno. Za izlete na visoke gore zdaj ni nič kaj primerno, ker so vsi visoki vrhovi zasneženi. Nedeljski izletniki, ki so šli na bližnje hribe, pa so se mogli naučiti solnca, kolikor so le hoteli. Vsa debela meglena plast leži nad Ljubljano, Barjem, Ljubljanskim in Sorškim poljem le 30 metrov visoko tako, da so čez dan vsi hribi, ki imajo kaj nad 600 metrov nadmorske višine, bili iznad megle. Z vrhov so mogli izletniki uživati najlepši brozplačni solnični dan. Bilo je toplo, da so se mnogi na prostem solčili. Megla je segala vse do Kamnika in visoko gor na Gorenjsko preko Kranja. Kaže, da bomo v mestu še nekaj časa pod to sivo meglo, doler ne pogotem močnejša sapica, ki jo bo dvignila in razpršila.

Kdor pa utegne, naj se vzdigne na vrh enega bližnjih hribov, kjer se bo kopal v toplih solnčnih žarkih in bo mogel opazovati pod seboj morje megle, pod katero so mesta in vasi s prebivalci, ki ne slutijo, da je na vrhovih solnca na pretek.

Odbor za postavitev spomenika kralju mučniku izvoljen

V mestni zbornici se je snoči ob 18. uri vršil na pobudo voditelja akcije za postavitev spomenika mrtvemu viteškemu kralju Aleksandru I. Ureditelju, senatorja Ivana Hribarja važen širši sestanek, na katerem so se zbrali predstavniki vseh naših narodnih, strokovnih, kulturnih, gospodarskih organizacij, korporacij in oblasti, tako da so bile zastopane prav vse panoge našega narodnega življenja. Med številni mi odličniki so prisostvovali zborovanju pomočnik bana dr. Pirkmajer, podpredsednik mestne občine prof. Jarc, senatorja dr. Ravnihar in dr. Rožič, rektor univerze kralja Aleksandra I. univ. prof. dr. Ramovš, predsednik apelacijskega sodišča Vrančič in podpredsednik književnik dr. Gradnik, upravnik policije Kerševan, podstarešina SKJ Gangl, pesnik Oton Župančič, predsednik Zveze jugoslov. dobrovoljcev Lorgier, predsednik Narodne galerije dr. Windischer, predsednik Narodne odbrane dr. Cepuder, predsednik kluba koroških Slovencev državni tožilec dr. Fellacher, magistratni direktor Jančigaj, zastopniki raznih strokovnih zbornic in zlasti mnogo narodnega ženstva.

Senator Hribar je najprej poročal o dosedanjem poteku akcije in o dobrih izgleh na uspeh. Različna oblastva, tako predsem banska uprava, so s toplimi simpatijami pozdravila misel. Obrazložil je načrt, po katerem bi bilo mogoče v šestih mesecih zbrati potrebno vsoto denarja. V Ljubljani in po vsej dravski banovini naj bi se izvedla široko zasnovana nabiralna akcija, ki naj bi zajela vsa javnost, tako premožne kakor manjpremožne sloje. Ob prvi obletnici tragčne kraljeve smrti bi bil spomenik lahko že postavljen. Vsi zborovalci so predloge g. senatorja toplo osvojili.

Na predlog dr. Gradnika in na podlagi še nekaterih dopolnilnih predlogov je bil nato soglasno izvoljen naslednji odbor za izvedbo akcije: predsednik senator Hribar, podpredsednik dr. Windischer, senator dr. Ravnihar in Lorgier, blaginjak inž. Bevc, glavni tajnik direktor dr. Lokar, tajnik generalni tajnik TPD Pogačnik, odborniki pa predsednik apelacijskega sodišča Vrančič, predsednik zbornice za TOI Jelačin, univ. prof. arh. Plečnik, senator dr. Rožič, Oton Župančič, dr. Cepuder, zastopnik narodnega ženstva Govekarjeva in Vrtovčeva, za Združenje rezervnih oficirjev Turel in še en zastopnik aktivnih častnikov. V častno predsedstvo so izvoljeni minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Novak, ministar n. r. dr. Kramer in Pucelj, dvorna dama Tavčarjeva, rektor dr. Ramovš, povabljeni pa bodo še nekatere druge odlične osebnosti. Pri tej

priliki je pomočnik bana dr. Pirkmajer poudarjal, da morajo biti v predstevstvu akcije dostojno zastopani tudi člani banovinskega sveta.

V diskusiji, ki je sledila, sta se podpredsednik prof. Jarc in direktor Jančigaj zavzemala za misel, naj bi se spomenik pokojnemu kralju v duhu njegove žive, aktivne ljubezni do naroda postavil v obliki kakšne koristne in potrebne socialne ustanove. Direktor Jančigaj je pri tej priliki opozarjal na apel Narodne protiburkulozne lige, naj bi se viteškemu kralju v spomin zgradila v Ljubljani bolnišnica za letične. Senator Hribar je opomnil, da je Zagreb že sklenil postaviti veličasten spomenik in da Ljubljana ne sme zastajati. Spomenik pa naj bo tak, da nas bo živo spominjal našega viteškega kralja in da bo v narodu že s svojo podobo vzbujal patriotična čuvstva. Predsednik odvetniške zbornice dr. Žirovnik je svetoval, naj se za zdaj osnuje samo ožji delovni odbor, za častno predsedstvo, v katero naj pridejo tudi vsi narodni poslanci, pa naj ima odbor pravico kooptacije. Pomočnik bana dr. Pirkmajer je nato opozoril na okrožnico, ki jo je izdalo notranje ministrstvo v pogledu akcij za kraljevi spomenik in ki naroča vsem odborom, da morajo nastopati z vso fairneso.

Pred zaključkom zborovanja je upravnik policije Kerševan predčital še okrožnico, ki jo je bil po marševskem atentatu objavil svojemu osebju z naročilom, naj prično zbirati prispevke za kraljev spomenik. Nameščenci policijske uprave so se prošnji odzvali v prav častnem številu in so doslej podpisali že za 25.000 Din prispevkov, ki so se jih zavezali plačati v šestih mesecih obrokli. Prav tako je tud Zadruga policijskih nameščencev na svoji seji votirala v ta namen 3000 Din. To širokogrudno patriotično gesto našega policijskega osebja je zbrano občinstvo navdušeno aklamiralo in ne more biti dvoma, da bo njihovo plemenito dejanje našlo v vseh krogih mnogo posnemalcev.

Pri prehajanju, hripi, vnetju in vratu, oteklih mandljih, živčnih bolečinah, tiganju v udih storite dobro, če poskrbite za vsakdanje izpraznenje črevesa s tem, da popijete pol čaše naravnega »Franz Josefov« grečnice. Po sodbah univerzitetnih klinik se odlikuje »Franz Josefov« voda radi sigurnega učinka pri prijetni uporabi. »Franz Josefov« grečnica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Komemoracija in zaprisega ljubljanskih gasilcev

V žalno okrašenih društveni dvorani v Mestnem domu so se davi ob 9. uri zbrali gasilci čete za Ljubljano-mesto h komemorativnemu zborovanju za umrlim viteškim kraljem Aleksandrom I. Urediteljem in k svečani prisegi novemu kralju Petru II. Gasilska četa v Ljubljani je nekakšna elitna edinca v gasilstvu dravske banovine in njej so pridruženi tudi številni ljubljanski poklicni gasilci in reševalci. V dvorani se je zbralo vseh 90 članov s predsednikom Josipom Turkom in poveljnikom Stankom Pristovškom na čelu, med njimi tud društveni kurat kanonik dr. Mihal Opeka, društveni zdravnik mestni fizik dr. Rus in mestni svetnik dr. Fetič. Za odsotnega predsednika mestne občine se je udeležil komemoracije dr. Frelih.

Predsednik čete, starešina Jugoslovenske gasilske zveze Josip Turk je v svojem žalnem nagovoru poudaril, da je naš viteški kralj padel pod roko zločinca tedaj, ko je vršil najsvečeno nalogo, da bi utrdil mir in svojim državljanom našel pot iz hudih časov. Strelji, ki so zadeli vladarja, so bili naperjeni zoper Jugoslavijo in zato so ranili vsa naša srca in zadeli vsakogar izmed nas. Kralj Aleksander je umrl, kakor umre vojak na bojišču, v izvrševanju službe za veličino in blagor naroda in države. V izbranih besedah je nato govornik orisal življenje blagopokojnega kralja, ki je bilo izredno bogato predvsem po delu, naporih in skrbah. Posebno lepo je opisal, kako se je med svetovno vojno regent Aleksander skupno s svojimi srbskimi lunaki boril v strelskih jarkih, delil z njimi usodo albanske Golgote, herojstvo na Kajmakčalanu in triumf zmage, iz katere je leta 1918. zrasla mlada kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Tedaj je minila herojska doba njegovega življenja, nastopila je doba modrega vladanja. Vstala je Jugoslavija, ki jo je priporočil in ustvaril predvsem on, prestolonaslednik in vrhovni poveljnik Aleksander. Vladarske in človeške vrline kralja Ureditelja so cenili mnogi ugledni državniiki Evrope. Odlikoval se je zlasti po velikih delazmožnostih in samostojni zamisli. Njegov cilj je bila velika in močna Jugoslavija. V razmerju do drugih slovanskih narodov je kralj Aleksander prevzel idejno dedščino stare Rusije, vseslovansko misel, ki je v njegovi Jugoslaviji dobila svoj popolni izraz. Potem ko nam je ustvaril in uredil veliko domovino, je viteški kralj dne 9. oktobra započel te svoje velike ideje s svojo srčno krvjo. S svojim poslednjim sporočilom: Čuvajte Jugoslavijo! pa nam je zaščitil pot, po kateri moramo iti. S tem, da bomo izpolnjevali to njegovo sporočilo do kraja in iz vsega srca, bomo izpričali svojo hvaležnost do kralja, junaka, državnika in ureditelja. Ob koncu predsednikovih izjavljanih je ves žalni zbor zaklical mrtvemu kralju: Slava! Nato pa so gasilci počastili njegovo spomin še s kratkim molkom. Naposled so se gasilci s svojim predsednikom z vsem srcem spominjali še tako strašno zadete kraljevske rodline. Nj. Vel. kraljice Marije, kraljevičev, zlasti pa našega novega kralja Nj. Vel. Petra II., ki v nežni mladosti nastopa težavno vladarsko pot.

Po žalni komemoraciji so vsi člani gasilske čete za svojim predsednikom kolektivno položili svečano prisego, da bodo zvesti kralju in domovini, da bodo čuvali narodno in državno edinstvo, da bodo vestno izpolnjevali svoje dolžnosti po ustavi, zakonih in gasilskih predpisih ter do bodo pri svojem delu skrbili izključno za obči blagor. Po ustni zaprisegi je vse članstvo še podpisalo svečani akt.

Tri premiere na en večer

Po dneh najstrožjega žalovanja za blagopokojnim viteškim kraljem so se snoči po 15 dneh spet otvorila vrata naših gledališč. V treh hišah, v drami, operi in še na Sentjakobskem odru hkratu, so dajali premiere, kar je za Ljubljano vsakakor redek dogodek, in vse tri hiše so bile polne do roba. V drami smo po nekaj letih vnovič videli Cankarjeve »Hlapce« v novi režiji Cirila Debeve, ki je obenem igral Jermanovo vlogo. Občinstvo, zlasti mladina, je z viharim navdušenjem spre-

jelo Cankarjevo dramo, katere slednja beseda se sdi, kakor da bi bila napisana našaš za današnji čas, in je režiserja in igralce obelpalo z dolgotrajnim aplavzom. Prav velik uspeh je doživel opera z Offenbachovimi »Hoffmannovimi pripovedkami« pod muzikalnim vodstvom in v režiji dirigenta Štritofa. Vsi izvajalci z go. Zlato Ghungjenčev, ki je pela vse glavne ženske vloge (Olympio, Giulietta, Antonijo in Stello), ter z Gostičem in Rusom na čelu so bili deležni obilnega in navdušenega priznanja.

Sentjakobski oder pa je snoči otvoril v Mestnem domu svojo sezono. Zvest svoji tradiciji, ki jo je povzel zadnja leta, da vsako leto svojega dela uvede s premijero slovenskega klasičnega ali ljudskega komada, je oder izbral za svojo prvo letošnjo predstavlo Govekarjevo dramatičnjo »Rokovnjače«. Igra je v režiji g. Petrovičica dosegla prav lep uspeh. Podrobneje bo o teh gledaliških ngvostih še poročalo »Jutro«.

Dve smrtni žrtvi nesreč

Z lovsko puško se je smrtno obstrlel — Smrt otročička zaradi opeklin

Ljubljana, 28. oktobra.

Snoči kmalu po 18. so pripeljali v vlakom v Ljubljano smrtnonevarno ranjenega delavca Jožeta Čmoka, rojenega leta 1907. in stanujočega v Podstrugah, občina Videm pri Dobrem polju. Nesrečni delavec je nerodno ravnal z lovsko puško, ki se mu je nenaadoma sprožila in mu je ves naboj udaril v trebuh. Imel je čreva 16krat prestreljena in zato je bila seveda vsaka pomoč zaman. Ponoči okrog 24.30 je Čmok po hudem trpljenju izdihnil. — Uprava bolnice je o tragični smrti obvestila njegovega očeta, ki živi na Polzeli.

Znanega ljubljanskega sportnika Hermana Slamiča, člana ASK Primorja iz njegove žene je zadel hud udarec. V noči na danes okrog 2. ure je v bolnišnici premnila šele 18 mesecev stara hčerka Vojica, ki se je bila red nekaj dnevi strašne opekla. Otok se je sukal okrog štedilnika, pa je zvrnil nase posodo vroče kave in je dobil opekline po vsem telesu. Najprej so deklico prepeljali v garnizilsko, večerj popoldne pa v splošno bolnišnico. Mali Vojici pa niso mogli več pomagati in se je v hujih mukah preselila med krilate. Bridko prizadetim staršem naše sožalje!

Mariborska nedelja

Maribor, 28. oktobra.

Današnja nedelja je bila tiha in je potekla brez večjih dogodkov. Spritno negotovosti vremena se Mariborčani niso upali oddaljiti se iz mesta, pač pa je bilo veliko romanje na pokopališče.

Tja so odšli predvsem tisti, ki imajo tam pokolne sivoce, pa tudi mnogo drugih, ki so jih zanimali novi grobovi, zlasti oni generala Mastra. Ves dan je bilo na pokopališču dosti gneče, zlasti popoldne. Ker je na Pohorju že zapadlo nekaj snega, je odšlo v planine mnogo smučarjev.

Policija je preteklo noč

aretirala 12 oseb,

večinoma razgrajčev. Podanih pa je bilo tud 17 prijav, med njimi nekaj zaradi tatvine.

Na reševalni postaji tudi niso imeli mnogo dela in so zabeležili samo

tri nesreče.

Včeraj popoldne je na Betnavski cesti povozil neki avtomobilist izlemega, v Dankovi ulici 8 stanujočega učenca Jurjeviča, ki je šel po kruh in ga poškodoval na nogah. Služkinja Frančiška Erkarjeva iz Cankarjeve ulice je kuhala vosek, pri tem pa se je opekla na obeh rokah. 65letni, na Janžev gori pri Sevnici stanujoči poljski delavec Josip Jurgec pa je padel v gozdu in si zlomil levo nogo. Vso tri so prepeležli v bolnišnico.

Popoldne ob 14.30 se je odpeljala v Lebrinj pri Gradcu

deputacija maribor. Rotarijskega kluba,

da se udeleži tamošnjega slavlja, ki ga je priredil graški klub v spomin tam pokopanih jugoslovenskih vojakov. S seboj je vzela krasen venec s črnim trakom, ki ga je položila na grob.

Nov vek se obeta kuhi fižola

Zanimiv izum slovenskega strojnega tehnika

V načinu prehrane smo ljudje prav tako konservativni, kakor smo, kar se tiče moale. Živimo, kuhamo in jemo, kakor so žive, kuhali in jedli naši predniki, in če se zgodi kdaj kakšna sprememba, je to po navadi samo nebitvena, postarska, površno tehnična sprememba načina, kako se obed pripravlja, ne da bi se kaj spremenil tudi sam sistem jedi. Ne, na jedilnih listih in v kuhinjah sveta naj človek ne išče senzacij, tu se kolo časa prav počasi vrti.

Zato pa go tovo kot senzacija učinkovala vest, da je moderna tehnika prinela majhno revolucijo v pripravljanje enega najbolj plebejskih, najbolj popularnih živil — v pripravljanju fižola. Po vseh hišah, kjer se še dandanes kuha, se kuha fižol. Imenitniki si ga dajo servirati za izpremembo, brezposelniki sanjajo o sledilci drobne fižolice ali pa debelega laškega, koraški otroci si ga nasujejo v žepe, kadar ženejo past. Tako se fižol pri nas v velikih množinah konsumira v vseh slojnih prebivalstva. Pa čeprav je tako priljubljen v svetu, vendar se ne more reči, da bi bil na tako dobrem glasu, kakor je njegov dobri pajdaš krompir. Fižol velja za težko jed, ki praja samo ljudem zdravega, močnega želodca in pa tistim, ki se mnogo gibljejo s delom. Tudi mestni ljudje, ki pičlo polovico svojega življenja preležajo, drugo polovico pa prebese, ne morejo izhajati, da ga ne bi vsaj za petek videli na mizi, potem pa še v salati nekajkrat na teden. Toda dobre duše mestni ljudje imajo mnogo težav s svojim želodcem, in če prislutneš, o čem se menijo stari in mladi v krtini ali pa v parku na klopi, boš ališal, da jim beseda kaj rada nanese na križe s prebavo.

Važni sklepi prestolnice občine

Beograd, 28. oktobra.

Nedavna seja mestnega občinskega sveta naše prestolnice občine je vsakako naravnost zgodovinskega pomena. Tako važnih sklepov, kakor so se sprejeli na tej seji, že dolgo ni bilo. In vkljub tako važnemu dnevnemu redu je bil ves potek seje miren, vse razprave kratke in strogo stvarne, kakor menda še nikdar doslej, in seja se je končala že ob 22.30, dasi se je pričela šele ob 21.45 in je bilo na dnevnem redu 76 predlogov. Toda pred sejo je bila konferenca, ki je trajala pet ur.

Občinski svet je z zadovoljstvom vzel na znanje sporočilo, da je ministarstvo notranjih stvari odobrilo dopolnilni sporazum med mestno občino in švicarsko družbo »Kraft und Licht«, ki znatno olajša bremena, ki jih je občina prevzela z novo elektrarno. Predsednik občine je potem naznanil, da se dar 50.000 frankov, ki ga je poklonil francoski predsednik, uporabi za prehrano brezposelnikov.

Občinski svet je nato sprejel predlog, da se predsedniku občine doda podpredsednik s stalno določenim delokrogom. Zato se bo od-

slej pri občinskih volitvah vstavljal v kandidatske liste tud podpredsednik. Delokrog podpredsednika bo določil mestni statut.

Med najpomembnejši manj važnimi predlogi je bil sprejet tudi predlog o pobiranju občinske takse pri zabavnih prireditvah (sportnih tekmah, boksalskih nastopih in dirkah).

Sklenilo se je, da se pri Hipotekarni banki najame na obveznice vojne škode lombardno posojilo v znesku 15 milijonov dinarjev po 8 % z mesečnimi odplačili po 200.000, pozneje po 400.000 Din. 12 milijonov se porabi za poplačilo dolgov iz prejšnjih let, ostanek pa za tekoče potrebe.

Zgodovinsko važen je nadaljnji sklep, da se odtrani največja sramota naše prestolnice, da serazelši — Jatagan Mala. Tu je bilo pač res nekoliko ugovorov, češ, kam z ubogim prebivalstvom, toda ko je predsednik odločno izjavil, da je treba Jatagan Mala porušiti in še tem bolj, ker gre tu za naselje, ki se je zgradilo popolnoma brezpravno na občinskem svetu, preko katerega je načrtana po regulacijskem načrtu važna prometna žila, in dodal, da se bo isto zgodilo tud z uradniško kolonijo, če ne uredi svoje obveze namrjem občini, je občinski svet soglasno sprejel ta predlog. Jatagan Mala se začne podirati takoj, ko bodo na razpo-

lago sredstva za to, in najprej pridejo na vrsto hiše, ki zapirajo bulevar Francheta d'Esperera, potem pa tudi vse ostale. Tako torej po tolikem prerakanju in odlašanju naposled vendarle izgine to leglo prestolnice »dnas in vseh mogočih najhujših bolezni«.

Bilo je potem še več ali manj važnih sklepov, kakor odstopitev občinskega zemljišča za zgradbo otroškega vrtca na Bulbulderju, za dovršitev mrtvašnice na novem pokopališču, dozidava otroškega vrtca v Dečanski ulici, za zgradbo osnovne šole na Čukarici itd. Naposled pa se je zbrisal z dnevnega reda majhen škandal, ki pa je stal mestno občino precejšnjo vsoto. Po poročilu posebne preiskavne komisije, ki je ugotovila, da so se pri pobiranju mestne trošarine na špirit — znana je zlasti afera tovarne Všeteka, d. d. — vršile večje nepravilnosti na škodo občine, je mestni občinski svet sklenil, da se odpusti upravnik občinske trošarine Mihajlo Veljković, in sicer s takojšnjim izstopom iz službe. Komisija pa bo še nadaljevala preiskavo.

Vremenski pregled

Letošnja jesen ni prav nič tipična za naše vreme. Prvič je bila mogoče preveč lepa, vsaj v prvi polovici, ko smo imeli v septembru in še v oktobru toliko prijetnega solnca, kakor v tem času le poredko. Tudi nad vlogo se letos ne smemo in ne moremo prav nič pritožiti, dočim je ponavadi obratno. Ali pri vsem tem smo dobili letos izredno zgoden prvi sneg. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da zgoden prvi sneg še ne pomeni zgodnje zime. Izredno močan udor polarnega mrazlega zraka nam je namrečl nezahvalen prvi pozdrav zime, toda ta mrazl naval je le kratkotrajna zadeva, ki jo more čez noč zamenjati vremenska invazija iz nasprotni smeri, iz toplih južnih področij. Prav za prav ima večina Evrope sedaj tako vreme, prav toplo, če pomislimo, da gre oktober že h koncu. Ne mislimo pri tem na naše kraje, ki se ravnen ob Jadranskem morju s toploto ne morejo pohvaliti. Toda po drugod je razmeroma toplejše. Celo daljna severna Rusija ima znatno višjo temperaturo kot mi in ob Belom morju je toplejše nego pri nas, še toplejše seveda ob Baltičkem morju in v severnih področjih srednje Evrope, a najtoplejše v zapadni Evropi. Tamkaj prihajajo namreč vetrovi od juga in jugozapada ter dovajajo topli zrak iznad južnejšega Atlantskega oceana daleč proti severu, celo tja do polarnih predelov. Torej kljub temu, da so polarni kraji mogli še pred dobrimi desetimi dnevi spustiti tako mrazlo poplavo čez Evropo pa se tja na vedno toplo Sredozemsko morje, se še ni mogla ustanoviti zima, marveč je topli jug napravil protinapad in zagnal južnjško toplino prav do polarnih krajev. Saj neprestana menjava našega vremena ni prav nič drugega, kot izraz neprestane menjave med hladnim subpolarnim ter toplim subtropskim zračnim tokom, instrumenti te menjave pa so depresije ali cikloni ter anticikloni.

Ves ta teden na pr. gospoduje mogočna depresija na Atlantskem oceanu in njen orjaški vetrovni sistem žene vetrove od juga od Španije pa tja do Arhangelska. To je motorna sila, ki kusi ter segreva Evropo.

Mi pa nismo bili deležni te blagodati. Nad evropsko celino gospoduje druga vremenska organizacija, mogočen anticiklon, ki se naslanja na visok zračni tlak azijskega kontinenta. V tem anticiklonu je nekoliko hladnejše, pa vetrovi ni dosti, zato to pa obilo megle. Anticiklon ima svoje središče nad Rusijo, in steer nad Povolžjem, toda sega čez Podonavje še v Alpe in dalje proti Španiji.

Ta situacija obvladuje naše vreme. Mirno, bolj mrazče vreme, srodaj megla, toda v višinah jasno. Megla je tem bolj gosta, zrak tem bolj vlažen, zato, ker so višine razmeroma zelo tople. Višine so namreč že pod vplivom oceanske depresije, imajo zračni tok od juga. Dočim se je na pr. v četrtke jutraj temperatura po nižinah in dolinah držala le majhno nad ničlo, je kazal na vrhu Obirja termometer še vedno štiri stopnje C nad ničlo. Seveda je v takih situacijah megla naš reden gost.

Rusko-azijski anticiklon, ki obvladuje naše države, ter oceanski ciklon, ki je svoje gospodarstvo raztegnil nad višje lege nad nami si trdovratno držita ravnotežje. In tu je osnova stabilnosti našega vremena. Ob zaključku ni videti znakov, ki bi kazali na spremembo. Zavedati pa se moramo, da smo prav blizu obmejne lege.

Objave

Za žalni koncert Glasbene Matice ljubljanske, ki bo v petek 2. novembra ob 20. v veliki dvorani Union bodo od danes dalje sedeži in stojišča v prodaji in naprej. Cene so izredno nizke. Sedeži od 6 do 25 Din, da bo tako vsakomur omogočen obisk žalnega koncerta, ki je zamisljen kot ljudska žalna umetniška prireditve za blago pokojnim kraljem Aleksandrom I. Nastopita mešani zbor in orkester Glasbene Matice.

Greta Garbo, ki se je dolgo časa branila govoriti, je prvič izpregovorila v velikem delu »Anna Christie«, ki je eden izmed največjih njenih filmov. Greta je v to vlogo zila vso dušo severnjaka, mornarja in ribiča. Film bomo videli te dni v Ljubljani na programu ZKD, na kar že danes opozarjamo cenjeno občinstvo.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri.

Ponedeljek, 29.: Migo, dekle z Montparnassa. Red C.

Torek, 30.: zaprto.

Sreda, 31.: Velika noč. Premiera. Red Sreda.

Četrtek, 1. novembra: Mlinar in njegova hči Izven. Znižane cene od 24 Din navzdol.

OPERA

Začetek ob 20. uri.

Ponedeljek, 29.: Jenufa. Red A.

Torek, 30.: zaprto.

Sreda, 31.: Hovansčina. Red Četrtek.

Četrtek, 1. novembra: Hoffmannove pripovedke. Izven.

Čuvajmo Jugoslavijo!

Z živim kraljem smo odšli, z mrtvim smo se vratili

Pismo poročnika g. K. V., ki je potoval z „Dubrovnikom“

Dragi!
Pišem Ti v času, ko prebija v radnje
dejanje velika tragedija, katere začetku
smo bili priče in katere grozni dihanje nas je
prevzel daleč od domovine. V Beogradu in
Opplenu se razvija to zadnje dejanje, med
tem ko že vse dopoldne odmevajo po mor-
ju topovski strelji z našega »Dubrovnika«,
ki je imel čast, da prenese telo našega naj-
višjega admirala z mesta nesreče v doma-
čo zemljo. Vsak strel je pretresel sleherni
srce na ladji, da je spet in spet zakrivalo
v globoki žalosti za našim dobrim kra-
ljem.

Zalostno je vse to, kar Ti pišem, že za-
četek našega potovanja je bil slab in ni-
česar dobrega obetajoč.

5. oktobra je bil naš »Dubrovnik« na mo-
lu v Zeleniki pripravljen, da sprejme naj-
višje potnike. Bilo je pusto, deževno vre-
me; težki oblaki so se spustili prav do
morja. Morje je bilo v zalivu nalahno va-
lovito, toda udarjanje valov na pečine pred
Hercegovinom nam je jasno govorilo, da je
morje pred Boko precej razburkaneno. Ali
se bosta hotela kralj in kraljica voziti po
razburkanem morju?

Ob 19. so približali k pristani dvorni av-
tomobili. S prijaznim nasmeškom, karak-
terističnim za našega kralja, je stopil
kralj iz avtomobila in za njim kraljica. Iz
drugih avtomobilov so stopile še druge vi-
soške osebnosti: princ Pavle, knezinja Ol-
ga, minister g. Jevtić, upravnik dvora in
drugo spremstvo. Na molu so dočakali vi-
soki par: komandant mornarice, komandant
Boke, načelniki raznih srezov in drugi. In
potem je kralji kraljevske par proti »Du-
brovniku«. Za njim so prišli na brod Nj.
Vis. princ Pavle, knezinja Olga, g. Jevtić
in ostalo spremstvo. Ponosno in svečano
je dočakal in sprejel visoke goste naš »Du-
brovnik«.

Nj. Vel. kralj je prišel pred naše vrste
pozdravit svojo posadko v admiralski uni-
formi.

6. oktober. Bil sem v službi. Da vidiš, s
kakšno, skoro ti rekel, pobožnostjo so bo-
dili naši mornarji nad kabinami, v katerih
so spali naši gostje! Z največjo previdno-
stjo so čistili ladjo, da bi se ludo ne pre-
bedilo. Ko sem prevzel službo, je bilo na
moje največje veselje nobo jasno in posuto
s trepetajočimi zvezdami. Ostro so se od-
ražali vrhovi Radostaka in Lovčena v tem
svezdinastem nebu. Toda, počasi se je za-
čelo oblačiti. Pomene glave stvega Rado-
staka se je prijel en oblak, Lovčena drugi,
in ta dva oblaka sta se širila, dokler se ni-

sta spojila v ogromno oblačno maso, ki je
pokrila pol neba.

Ob 9.30 so kralj, kraljica, princ Pavle
in knezinja Olga začasno zapustili naš
brod. Obiskali so znano cerkev Savino, ki
je 10 minut od Zelenike. V Savini je Nj.
Vel. kralj prižgal pred oltarjem svečo za
srečno pot... In še podpisali so se vsi v
veliko knjigo.

Ob 10.15 se je že vedelo: Nj. Vel. kralji-
ca zaradi slabega vremena ne pojde z na-
mi! Kralj pa je kijub vsemu prigrvarja-
nju trdno odločil, da se bo vozil po morju.

Kotorski zaliv

Tik pred našim odhodom se je krcnala
kraljica Marija s princem Pavlom, kne-
zinja Olga in spremstvo.

Ob 10.30 se je »Dubrovnik« sprostil je-
klenih vezi z zemljo in zavozil v valovito
morje. Na molu so stali Nj. Vel. kraljica,
Nj. Vis. princ Pavle in knezinja Olga, ob
ogradi na brodu pa Nj. Vel. kralj. Živahno
so se pozdravljali najprej z rokami in po-
tem z robcem... Kdo bi si mislil, da sta se
kralj in kraljica videla poslednjikrat v živ-
ljenju...

Res, ne veš ne ure ne dneva!
Mornarji z vojnih ladij so bili razvršče-
ni vzdolž svojih ladij in ko smo vozili mi-

mo njih, je petkratni »hura« pozdravil kra-
lja, ki je po vojaško odzdravil svojim
mornarjem zadnjikrat...

Po utrdah okoli Oštrega rta so se raz-
vrstili vojski in prav tako pozdravljali.

Zavili smo mimo Oštrega rta na odprto
morje naravnost proti Otrantu. Morje je
bilo srednje valovito, nebo se je začelo jas-
niti. Na brodu se je občutilo zaradi tega
prav dobro razpoloženje, čeprav so prihaj-
ala s Sredozemskega morja radijska po-
ročila: nič trša agitacije (morje je zelo raz-
burkanilo). Bili smo prepričani, da se bo
izboljšalo. Izredno lep solnčni zahod nas je
v tem še bolj utrdil. Okoli 20. smo opazili
buč mesteca Otranta, okoli 23. smo zapu-
stili pri rti Sta. Marija di Lenca peto ita-
lijskega škornja in zavili v Jonško mor-
je.

7. oktober. Okoli 1. je začelo močno pi-
hati iz Tarantskega zaliva. Valovi so po-
stajali vse večji. Ob 7. jutraj smo že pre-
cej plesali. Nebo popolnoma oblačno. Kijub
razburkanemu morju smo z zanimanjem
opazovali ponekod zelo drzno na strmih
skalah, zgrajene kalabrijske vasice. Nekaj
čez polnoce smo zavili okoli »prstove« v
Mesinski kanal. Morje je bilo v kanalu
skoro mirno. Sicilijska, dežela solca in po-
marant, nam ni pokazala najlepšega obra-
za. Visoka Etna je bila zavita globoko v
težke oblake, tik pod oblaki smo opazili
mračni pas okoli Etna.

Skoro na to smo gledali Mesino in Re-
gio di Calabria. Levo pri izhodu iz kanala
smo pustili velik in močan vrtnec za se-
boj, ki so ga stari poznali pod strašnim
imenom Karidba. Na desni nam je ostalo
zelo romantično zgrajeno mesto Scila!
Seveda za naš »Dubrovnik« še niti malo
ne velja: Incident in Scyllam, qui vult vi-
tare Charibdim (Padeži boš v Scilo skušajoč
se izogniti Karidbi)!

Iz Mesinskega kanala smo zavili proti
Liparskim otokom. Zalostne misli so me
obšle, ko sem gledal te otoke: Vulcano,
Lipari, Salina, Alicuri, Filicuri, Panaria.
Saj so na njih naši ljudje, ki trpijo v pre-
gnanstvu zaradi ljubezni do svojega jezi-
ka!

Visoka, vulkanična kopa se je pojavila
na desni pred nami. Stromboli. Zdalj pa
zidaj se je dvignil iz njegovega kraterja
bel dim, kakor da je očanec vlekli svojo
pipo. Še je nevarno ta očka in vendar so
se na njegovem vrhovju razvila majhna
naselja.

Od Strombolijske dalje se je začel naš
skrivni pot. Kmalu po solnčnem zahodu se
je pričelo vzdigovati morje, veter je za-
čel žvižgati čez brod. Veliki valovi, ki so
od ure do ure postajali večji, »Dubrovnik«
se je začel močno nagibati. Valovi so ime-
li svobodno pot preko njega. Razbesnelo
se je morje tako, kakor ga še nikoli nisem
videl! Z ogromno silo so se valovi zaletali
v brod, ga dvigali, se s silnim šu-
mom razbijali ob njem, ga pretili. Ve-
ter je bil tako močan, da se je bilo skoro
nemogoče vzdržati na svobodnem, neza-
ščitenem mestu. Vse nas je morje zmuki-
lo... Nj. Vel. kralj je zahteval večkrat
sredstvo proti morskemu boleznim.

8. oktober. V borbi z elementom nam
je minila noč. Jutro nas je našlo sredi Ti-
renskega morja. Izmučen, neprespani,
bolni! In morje je besnelo z enako silo.
Pozno popoldne smo ugledali zemljo.
Sardinija. Pot nas je vodila skozi kanal
Bonifaccio med Sardinijo in Korziko. Za-
kako urico se je morje vsaj nekoliko po-
mirilo, ko smo zvečer vozili skozi ta ka-
nal. Toda na drugi strani je tem močne-
je pokazalo svojo divjo moč. Okoli polnoči
se je nebo zjasnilo, morje pa je z nezmanj-
šano silo butalo ob brod.

9. oktober. Na vse zgodaj se je začelo
morje miriti. Ob solnčnem zahodu je bilo
morje še vedno precej valovito, toda niti
zdaleka tako strašno kakor prejšnjo noč.
Na brodu se je opazilo živahnejše življe-
nje. Posadka se je mogla zadrževati na
krovu, ki ga morje ni več preplavljalo.
Zopet se nam je vrnilo dobro razpolože-
nje.

Okoli 8. so se na horizontu pojavili trije
brodovi. Po ostrih linijah smo sklepali,
da so to konture vojnih ladij. In res: trije
francoski rušilci so nam prišli naproti.
Že čez kake pol ure so defilirali mimo nas,
izstrelili 21 streliv v čast visokemu pot-
niku, obrnili se v elegantnem loku, da so
prišli vzporedno z nami, še enkrat izkazali
čast našemu kralju s petkratnim »hura«
ter se nam priključili v častno spremstvo.

Kmalu smo zagledali francosko obalo.
Vse češče so prihajali avioni v skupinah
nad nas, da nas pozdravijo. Še trije veliki
francoski rušilci so nam prišli okoli pol-
dneva naproti. Z brzino 25 vozlov smo hi-
teli proti Marseillu. Tik pred samo luk-
so smo se vozili mimo znanega otoka Cha-
teau d'If.

Ob 15.28 zapadnoevropskega časa smo
se vsidrali v znameniti marseilleski luk. Francoski
so nas res lepo dočakali! V lukci
sta nas pozdravili dve veliki križarki v
zastavi, vsaka z 21 strelji. Špajr so nam
sestavljale podmornice. Vse posadke so
bile razvrščene po krovih. Nešteto avio-
nov je krožilo nad nami, vse ladje in čol-
ni so bili okrašeni z zastavami, obala pol-
na ljudi, po hribah naše in francoske za-
stave.

Ko smo se vstrelili, so zagrmeli naši to-
bovi v pozdrav francoski republiki. Okoli
nas vse polno čolnov s fotografiji in repor-
terji. Še so prišli na brod francoski minis-
ter mornarice in trije admirali, da kura-
zijo dobrodošlico našemu vladarju. Nj.
Vel. kralj se je pojavil na krovu v parad-
ni uniformi jugoslovenskega admirala.
Na stopnicah je že čakal čoln, da ga po-
vede na francosko tla. Oficirji, ki so bili
pri stopnicah, ko je Nj. Vel. kralj odhajal
z broda pravijo, da je kralj nekako z okle-
vanjem stopal z broda. Ali je bila to slut-
nja? Navdušeno smo petkrat vzkliknili
»hura« odhajajočemu vladarju. Zadnjič!
Bilo je ob 13. uri...

Na brodu je vladalo veselo razpoloženje,
saj smo prišli po burni vožnji po pustem
morju spet med ljudi. Pripravljali smo se,
da gremo v mesto gledat njegove zna-
menitosti.

Ne spominjam se točno, koliko je bila
ura, ko me je srečal naš I. navigacijski
oficir in v strašnem razburjenju povedal
grozno vest: »Kralj je mrtel! Atentat!«
Za trenutek sem obstal in se nisem mo-

gel zavedeti. Saj ni mogoče! Sanja se
mi! Nisem prav razumel!

Da, kraljev adjutant je prinesel to stra-
šno vest na brod! Tekel sem k drugim ofi-
cirjem, ki so mi šli naproti. Vprašanje se
mi je zastavilo v grlu, ko sem videl njih
lica. Star kapetan se je jokal. Torej je
res!

Ne morem Ti opisati žalosti, ki se nas
je kotila. Nekaj čudnega sem občutil v gr-
lu, oči so se mi zamagile... Videl sem
starega oficirja, z roko naslonjenega na
omaro: široka ramena so se mu tresla
kakor v silnem krču. Pogledal sem mlade
oficirje: solze so jim blestale v očeh. In
mi smo ga pripeljali semkaj! Prekleli bi
brod in same sebe! Zakaj se nisimo vrni-
li, ko nam je morje postavilo skoro ne-
prehodne zapreke! Zakaj smo toliko pre-
trpeli na morju! Da smo pripeljali svoje-
ga kralja v smrt! In kdo je mogel umoriti
našega kralja?

Medtem so morali tudi mornarji zvedeti
za veliko nesrečo. Stali so tiho v skupinah
ko preplašene ovce. Na licih se jim je vi-
dela neizmerna žalost. Vse brod je naen-
krat postal tih kakor grobnica...

Kraljev adjutant, ki je bil priča groz-
nemu dogodku, nam je v kratkih bese-
dah opisal, kar se je zgodilo: »Čoln s kra-
ljem je pristal v stari lukci, kjer ga je
sprejel in pozdravil francoski minister za
zunanje zadeve g. Barthou. Navdušenje, s
katerim je množica ljudstva sprejela na-
šega vladarja, je bilo nepopisno. Nj. Vel.
kralj in g. Barthou sta sedla v avtomobil.
Spremlstvo za njima. Avtomobili so kre-
nili po sloviti avenijski Canébière in na des-
no proti prefekturi. Naenkrat se je iz
množice odtrgala neka postava, skočila
na stopnico avtomobila in oddala 8 do 10
streliv iz revolverja v avtomobil. Aten-
tat! Nevarno zadeti kralj je omahnil.
Barthou je bil tudi ranjen, vendar je od-

stiril z mrtvim kraljem v domovino...

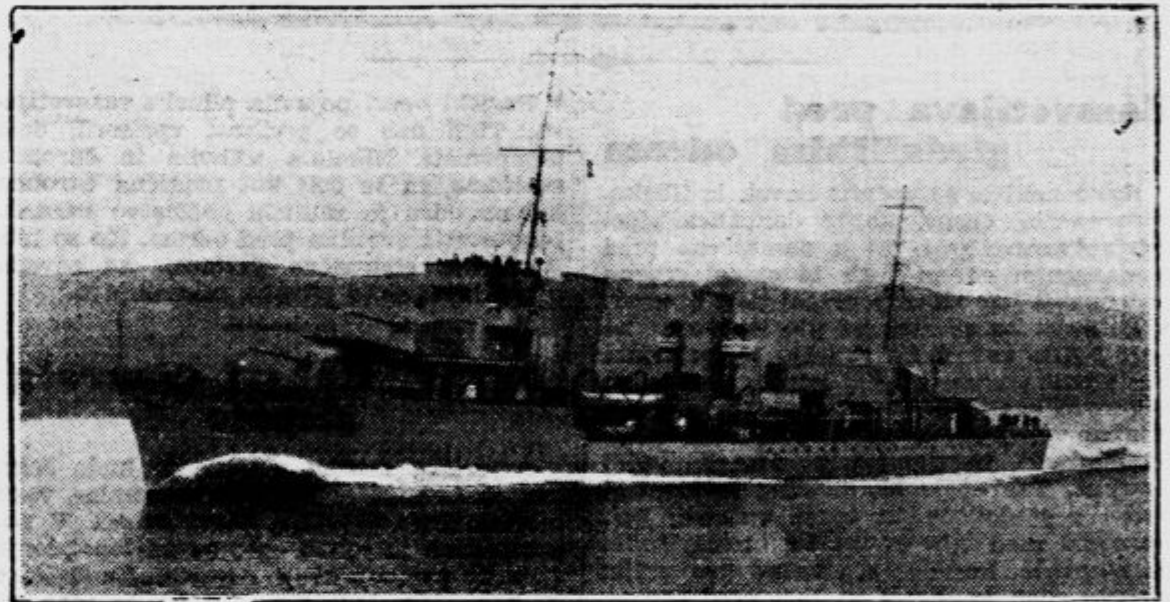
Jutro 11. oktobra nas je našlo pred Bo-
nifaccio Burja in morje sta nas strašno
bičala. Onstran Bonifaccia smo obrnili
proti italijanski obali, toda tudi tam ni
bilo nič bolje. V noči 11. na 12. oktobra
smo vozili proti Stromboli. Morje je bi-
lo besno kakor da se je zaklelo proti na-
šemu nesrečnemu brodu. Za nami so se
borile francoske ladje z razbesnelim
elementom. Od časa do časa so valovi pre-
krili francoske brode.

12. oktobra ob 9.30 smo spet zagledali
otok Stromboli. Mimo njega smo krenili
proti Mesinskemu kanalu. Malo pred
Strombolijem nam je priletel veliki ita-
lijski transatlantski avion naproti, zao-
krožil trikrat nad nami v pozdrav in od-
letel spet proti Messini. Lepo spoštovanje
so izkazali Italijani našemu mrtvemu he-
roju. Malo pred vhomom v Mesinski kanal
nam je prišla celotna flotila: 1 kri-
žarka in 11 rušilcev. Vozili so mimo nas,
izstrelili 21 streliv, potem pa se priklju-
čili žalostnemu spremstvu... Povsod v ka-
nalu so se vile zastave na pol droga v
znak žalosti.

Pri izhodu iz kanala smo srečali sov-
jetski trgovski brod z rdečo zastavo. Ru-
ski brod je spustil svojo zastavo na pol
droga, dokler ni šel mimo ves žalostni
sprehod! Očiten dokaz spoštovanja do na-
šega vladarja!

Naravnost do solz ganljiv prizor se nam
je nudil malo pred Jadranskim morjem:
srečali smo naš trgovski brod »Lina
Matković«. Nekaj sto metrov prej, pre-
den smo prišli do njega, je brod zaustavil
stroje in ko smo se vozili mimo njega, je
vsa posadka gologlava klečala na krovu.
Ali razumeš globoko ljubezen naših, v trp-
ljenju, na morju vzraslih mornarjev?

Ob solnčnem zahodu so Italijani še en-
krat oddali 21 streliv in se ločili od nas...

Vojni brod »Dubrovnik«

pel kralju obteko. Kratka konstatacija:
kralj je mrtel! Tudi Barthou je kmalu po-
tem umrl! Ranjenih je bilo še nekaj dru-
gih ljudi. Atentatorja je množica linčala.
Mrtvega kralja so odpravili v prefekturo
in ga položili na divan.

To nam je v kratkih, pretrganih bese-
dah povedal kraljev adjutant.

Šest oficirjev nas je bilo odbranih za
častno stražo pri mrtvem kralju. Kraljev
adjutant nam je pokazal mesto atentata.
Še je bilo polno ljudi na mestu nesreče.
V prefekturi so nas povedli v rdečo dvo-
rano, poleg katere je ležal mrtvi kralj.
Ob 20. sem nastopil stražo pri mrtvem
kralju. Solze sem imel v očeh ko sem
dvignil svojo sabljo mrtvemu kralju v
pozdrav... Kralj je ležal še vedno v ad-
miralski uniformi na divanu. Do prsi je
bil pokrit z našo vojno zastavo. Tako na-
ravno se je videl, kakor bi spal. Obraz
nezpremenjen, oči nalahno zaprte. Opa-
zoval sem njegove blage, dobre poteze na
obrazu, njegov orlovski nos, njegovo glad-
ko, blede, visoko čelo, njegove že precej
osivele lase. Hotel sem si dobro vtisniti
v spomin Njegovo zadnjo sliko... Bil
sem priča ganljivemu opelu, ki sta ga
imela dva častiljiva svečenika.

10. oktobra. Ko sem nekoliko pozneje
prevzel spet stražo, je bil vladar v uni-
formi generala.

Okoli 5. jutraj je prišla Nj. Vel. kra-
ljica, ki se je nameravala z železnico pa-
ljati v Pariz. Lahko si misliš, kakšno je
bilo to evjenje! Vsi so morali zapustiti
dvorano, tako da je kraljica sama s svojo
veliko boljo ostala pri mrtvem kralju.

Okoli 7. so kralja prinesli v rdečo dvo-
rano, kamor so prinesli tudi mrtvega
Barthouja.

Okoli 11. je prišel »Dubrovnik« tik do
obale Quai des Belges, da bi tu ukrcal
truplo našega kralja. Takoj smo pričeli
priprave za to žalostno vkrcaanje. Malo
pred 16. so z velikimi svečanostmi pripe-
ljali truplo kralja do broda... Ko so ofi-
cirji po končanem žalostnem opravilu
odhajali, so jokali kakor otroci.

»Dubrovnik« je zavozil iz luke... Bog-
ve koliko tisoč ljudi je stalo na obali! Go-
loglavi so stali in gledali žalostni pogreb.
Zunaj luke se je priključilo častno
spremlstvo: dve križarki in dva rušilca.
In spet smo bili na razburkanem morju.
Kake usodne izpremembe so se dogodile
v teh 24 urah! Pred dobrimi 24 urami smo
pohi veselja in najlepših upov potovali z
ljubljenim kraljem v Marseillo, zdaj pa

13. oktobra jutraj smo zavozili v Ja-
dransko morje. Bilo je tiho in spokojno.
Okoli 20. smo opazili naše svetilnike...

Mimo Dubrovnik smo se vozili zelo po-
časno in reflektorji so osvetljavali z venci
pokrito krsto. Ob vsej obali, po vseh zi-
dovih, po vseh pomolih glava pri glavi,
sveča pri sveči...

14. oktobra ob zgodnji zori smo bili že
v Splitskih vratih. Molče nas je sprejela
naša vojna mornarica v svoje okrilje. Po-
sadke naših ladij so stale mirno v vrstah
na krovih in vsi pogledi so bili vprti v
krsto na krmi... V spalirju so nas spre-
mljale »Dalmacijac«, »Zmaj« in druge ladje.
Avioni s črnimi trakovi so brneli nad na-
mi. V to brnenje so se mešali otožni gla-
sovi spitskih zvonov... Nekaj silno tež-
kega je leglo na duše vseh...

Tik pred samo lukso so nas sprejeli an-
gleški jekleni orjaki britanske sredozem-
ske flote.

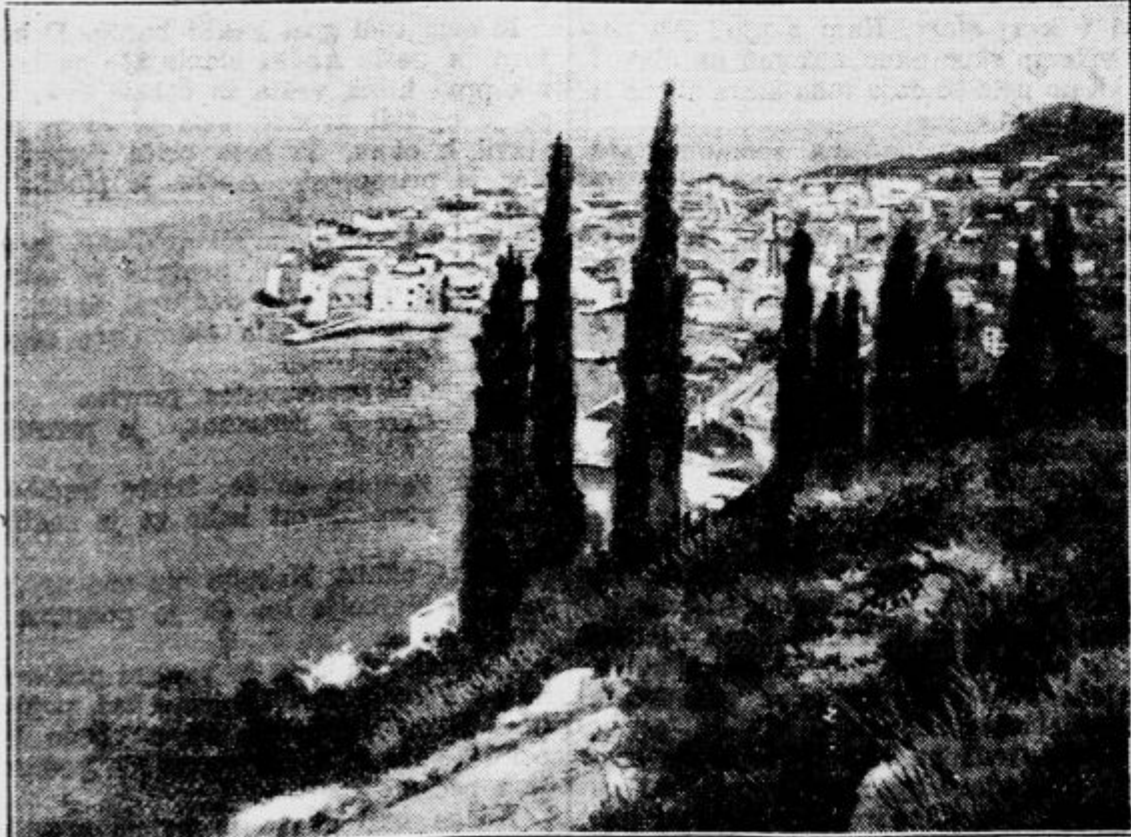
Na molu se je visoko v nebo dvigal
katakalk. Nemo, a z žalostjo in ljubeznijo
v srcu je sprejela domovina svojega ljube-
ga, mrtvega kralja!

Zalostna je ta povest! Pa, kakor je ža-
lostna, pokazala je vendar vsemu svetu,
da je bila in je ljubezen vsega našega na-
roda do kralja neizmerna in iskrena, kak-
or je velika in neizmerna žalost otrok za
umrlim očetom...

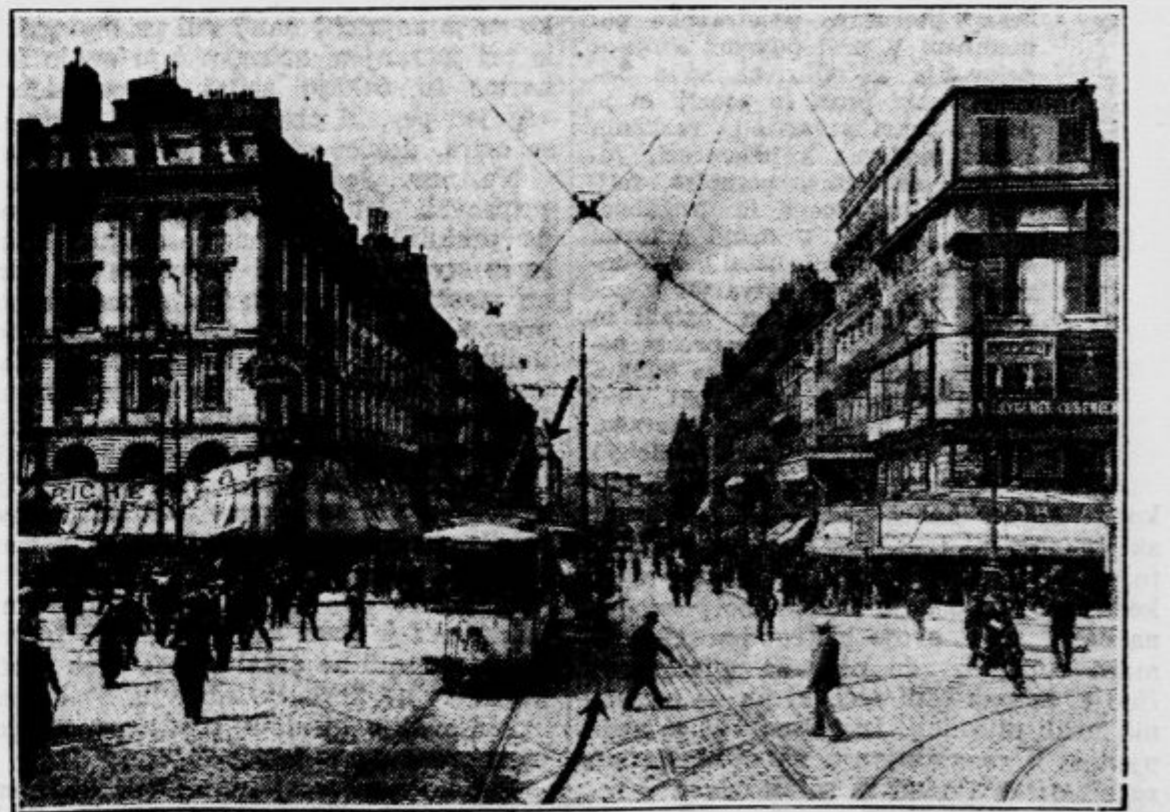
Ne bomo pozabili teh dogodkov. Ostali
nam bodo pred očmi, kakor zadnje besede
našega na oltar domovine žrtvovanega
kralja: »Čuvajte Jugoslavijo!«

Te besede moramo imeti vsi dobri Ju-
goslovani vedno v mislih in ustvarili si
bomo srečno domovino!

Štauber Rafael.

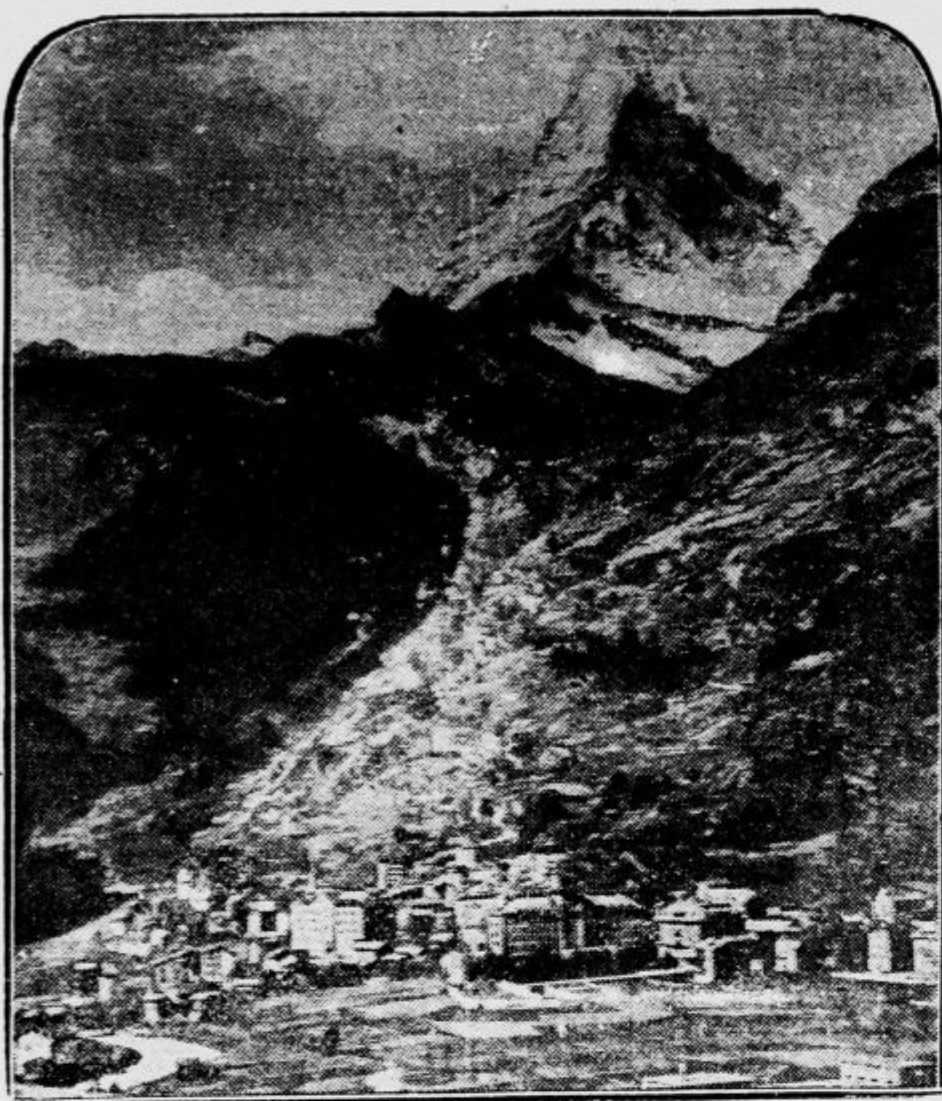
Mesto Dubrovnik

Ulica la Canébière v Marseillo

Dogodki po širnem svetu

Zermatt, izhodišče turistov na švicarske Alpe

Razsvetljava pred gledališkim odrom

Kako neki bi se počutil človek iz Shake-spearejevih časov, ko bi dandanes videl sijajno razsvetljavo, ki je nameščena pred gledališnim odrom? Ali bi obstal očaran od poplave luči ali bi pogrešal tisti somrak, v katerem so se takrat gibale osebe na odru? Kdo ve? V 17. stoletju je razsvetljavo samo redka vrsta bledih lojevih sveč svojo negotovo svetlobo po odru. Le pri velikih sijajnih predstavah so s posebnimi svetlobnimi viri, bakljami i. p. dosegli večjo svetlost. Takrat je bil snažilec luči važna oseba v gledališču, ki se je venomer prikazovala med igro in snajla brleče, kadeče se sveče. Izvetine sta vedno dva vršila službo; eden je skrbel za luči pred odrom, drugi pa za one po hiši. Ker je bila nevarnost ognja vedno zelo velika, sta vedno imela z vodo napolnjene čebre pri roki.

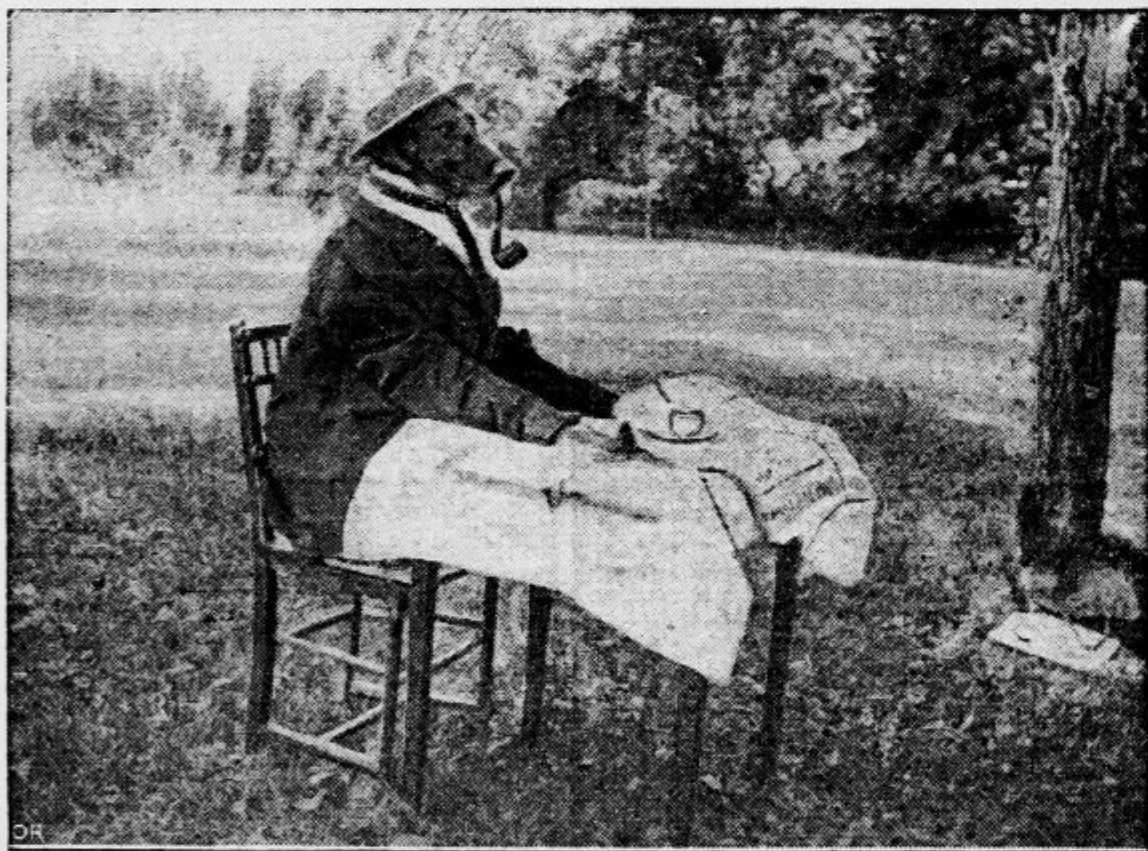
Spretnost, s katero so ti znašilci luči vršili svoj posel, je zanimala gledalce, ki so marsikateremu snažilcu luči bolj ploskali kakor igralcem na odru. L. 1720 je bankir Laso vpeljal v Pariški operi novo razsvetljavo, ko je lojve sveče nadomestil z voščeniimi. S tem sicer snažilci niso postali odveč, pač pa niso imeli toliko posla; in tako se je zgodilo, da so ti oskrbovatelji svečave hkratu prevzeli posel snaflerja, dasi je dostikrat švignil iz omarice, da je popravi slabšo gorečo svečo. Pozneje so na mesto voščenk stopile takozvane Argantne svetilke, toda v resnici svetlo je postalo na odru šele, ko se je dne 6. februarja 1822

v Pariški operi pojavila plinska razsvetljava. Tisti dan so prvokrat vpriporili delo komponista Nikolaja »Aladin in čarobna svetilka«, in še bolj kot magična čarobna luč na odru je zanimala občinstvo nazaslišano svetla svetilka pred odrom. Ko so bile izumljene električne žarnice, so seveda takoj izpodrinile plinsko razsvetljavo.

Barvanje obrvi povzroča slepoto

Ameriške ženske preživljajo hude čase, ker so časniki objavili senzacionalne vesti o nevarnosti barvanja obrvi za oči. V nobeni državi ni toliko salonov za lepoticenje (beauty parlor) kot v Ameriki. Za slaščice in kosmetiko izda Američanka še zdaj veliko novcev, dasi je gospodarska kriza tako občutna. Obrvi in veke barvajo na dva načina. Najpreprostejši je, da si mažejo lase s črnilo (sajami) svetilke, kar včasih povzroča izvetine lažje dražitve kože veznice. Vse nevarnejše pa je resnično barvanje obrvi in vek z anilinskimi barvami! V zadnjih mesecih se množijo v uglednih medicinskih strokovnih listih poročila o resnih poškodbah zdravja. V zelo mnogih primerih je barvanje povzročilo hude tvore roženice s posledico, da so se potem naredile brazgotine, zaradi katerih je oko oslepele! Newyorški zdravstveni urad je že prepovedal prodajo vseh sredstev za barvanje obrvi in vek, v katerih so anilinski derivati, paraformilidiamin, paraformilidiamin in razne rudninske soli.

Izvrstno mu tekne

pipa in prigrizek na mizi

Jan Neruda:

Kam z njo?

»Neruda (1834—1891) je za češko literaturo vsestransko pomemben. V prvi polovici svojega delovanja je odkrival nova ozorja češki prozi in poeziji in je postal pravi stvaritelj različnih smeri moderne književnosti: refleksivne lirike, potopisa, feljtona in literarnega in družabnega kramljanja. V drugi polovici se je popolnoma ustalil na domačih tleh in je ustvarjal v poeziji, drobem genru, baladi in romanci in tudi v preprosti pesni dragocena dela, ki se odlikujejo po globini, iskrenosti čustvovanja in lapidarnosti izražanja.« (J. Vrehliček)

Ali ste bili kdaj zjutraj na ulici? Nikogar nočem žaliti, vem, da ste gospodski in vam ni treba vstajati pred deveto — no, recimo naključje! In če ste se kdaj po naključju znašli bolj zgodaj na cesti, ste s svojo bistroumnostjo nemara zapazili, da niso na ulici samo ljudje, ampak tudi reči, ki jih ob navadnih urah ni videti. In potem vas je nagljenost k razgledanju napotila, da ste začeli o teh ljudeh in rečeh, zlasti o rečeh, premišljevati.

Nekje pred hišo stoji star vrč. Nekje

ob robu hodnika povezan lonec. Nekje sredi ceste leži ponev. Kako so prišle te stvari tja? Ali so ušle ponoči z nezavarovanih polic in niso znale več nazaj, ko se je napravil dan? Ali pa so izgubile pri jutranjem nakupovanju svojo kuharico in čakajo sedaj kakor dobro vzgojen pes, ki obsedi na sredi ceste in se ozira, dokler ga ne najde gospodar?

Nu, prav. Sedaj je govor o nikar in o pripravi nanjo — govorim, kolikor me ne preklinjajte in ne vprašujte, kako se te stvari skladajo — pustite me mirno pisati in pisati in na koncu boste presodili, ali govorim res tako zelo neumno. Torej: govorimo o koleri. Kaj vse naj človek stori, da se je ubrani. Predvsem: snažno stanovanje je baje pol zdravja. Desinfekcija zraka je baje tudi pol zdravja. Zdravo goveje, telečje in svinjsko meso je prav tako pol zdravja. Summa summarum: kdor se natančno drži vseh predpisov, utegne biti v dobi kolere dva in polkrat bolj zdrav kakor mu je prav za prav treba. In zakaj bi se tudi ne držal strogo vseh predpisov, ko a) koristijo zdravju, b) ko nas izpolnjevanje uradnih predpisov navdaja z nepopisno radostjo.

Brž ko sem torej prebral na bližnjem oglu magistratni razglas, sem prekinil svoj izprehod in se vrnil domov.

Kako se izmuzneš upniku

Na Angleškem je izšla sino potrebna ročna knjižica z naslovom: »Upniki in kako se jim izmuzneš«. Za psevdonomom se skriva mlada gospodična, ki pravi med drugim otrokom: »Ti, mali mladeč, bodoči dožnik, insolventni ali brezposelni, tebe uče na računski deski, da je 2x2=4. Mno. go pozneje pa boš v svojo škodo spoznal, da je 2x2 k večjemu 3½ in da moraš razliko ti plačati. Tvoji stariši menijo, da se je vse izpremenilo, krize, stalna služba, morala, zakon, ljubezen, ter mislijo, da samo življenjski standard lahko pri starem ostane. To je pa zmota... Imamo smešno služinčad, ki prvega pričakuje, da bo točno dobila svojo plačo. To ni prava služinčad. Samo tisti gospodi se zvesto služijo in z vsem samozatajevanjem, ki ostane z mezo na doigu. Samo tisti gospodarji in gospodinjice, ki živijo v tovarštvu s svojimi posli, jih plačujejo s prostimi vstopnicami za gledališče in delijo z njim svoje skrb, imajo resnično zveste posle, ki liki Corberus čuvajo njihova vrata pred upnikom in izvajajo pri branjevi nove kredite. Dostojen človek ne more od svojih ljudi nič takega zahtevati... Vsak smrtnik hoče živeti... Ljudje, ki ne morejo biti sami, so slaba družba za druge.

Razširjanje Sv. pisma

Letos praznuje na Nemškem 400-letnico nemške Lutrove biblije. L. 1710 je bila ustanovljena najstarejša nemška biblijska družba, ki je od tedaj do danes izdala med ljudstvo osem milijonov izvodov sv. pisma v raznih jezikih sveta in jih poslala po vsem svetu. Vse večje pa je delovanje Britske in inozemske biblijske družbe, ki si je zadala nalogo, da izdaja sv. pismo v vseh jezikih sveta in ga razširja po vseh deželah. Kakor poroča zadnje letno poročilo, je družba izdala v minulemu letu skoraj enajst milijonov izvodov sv. pisma, za 320.000 več nego 1932. Na novo je izdala sv. pismo v enajstih jezikih, od katerih jih odpade devet na Afriko in po eden na Evropo in Oceanijo. V slov. jeziku je izšlo že več izdaj.

Nezveste ženske

Petdeset let je tega, kar so na Francoskem izdali postavbo o razporoki, ki je sploh prva in je služila za vzor drugim kulturnim državam. Ob tej petdesetletnici je francosko ministrstvo pravde izdalo celokupno statistiko, ki očituje popolen »uspeh« tega zakona. Iz števil se razvidi, da je število razporok rastle od leta do leta. L. 1884. je bilo samo 1657 razporok, 1933 pa 28.505. Bo število tudi v prihodnjih 50 letih tako rastle? Vsega skupaj se je postavbe poslužilo 722.866 zakonskih parov, pri čemer so izvečine ženske dale inicijativo. Tako je l. 1931. prosilo 16.000 žensk za ločitev, moških pa samo 11.000. Nezvestoba in prešustvovanje ni poglavitni vzrok za ločitev, temveč ekscenzi, grožnje, grdo ravnanje in p. ženske so vodile v nezvestobi. L. 1931 je bilo izrečenih 5500 razporok zaradi ženske nezvestobe, a samo 4304 moški. Dve tretjini ločencev imajo otroke. Naposled se tuodi znova, da se je 56.000 ločenih celih 12.000 iznova poročilo v istem letu. Statistika sklepa, da se je petina vseh ločencev samo zaradi tega hotela ločiti, da se kar najhitreje zopet poroči.

Vojaške igrače

so prepovedane

v mali srednjeameriški državi Nikarague, kjer je notranji minister izdal ukaz vsem trgovcem z igračami, da ne smejo prodajati vojaške igrače. Enako morajo vse carinarne poslati vse take pošiljke v inozemstvo nazaj, odkoder pridejo. Za ondotno mladino bo ta prepoved hud udarec, ko se ne bodo smeli več igrati z lesenimi sabljami in puškami, papirnatimi čakami, vojaški iz cina in svinca itd. Če bo minister dosegel svoj namen, da zmanjša bojovitost v deželi, se da težko reči.

Londonske prometne zadeve

Za pešce bo prihodnji mesec v Londonu mnogo boljše, ker je prometni urad sklenil, da povisla število v gotovih časih rezerviranih pramenov za pešce od 2000 na 10.000. Namesto naslikanih belih črt, ki stane njih vzdrževanje samo na enem trgu 40 funtov šterlingov na leto, se je prometni urad zdaj odločil za jeklene žrebke, ki jih bodo v razdalji 15 centimetrov zabili v tla. Zdaj tudi preudarjajo, ali ne bi bilo umestno, da izpremenijo barvo londonskih prometnih svetilk, ker je prof. Raaf z liverpolske univerze izjavil, da sta zelena in rdeča barva najslabši barvi za barvno slepe ter da gre mnogo prometnih nesreč na ta rovaš.

ČUVAJMO JUGOSLAVLJO

Diskretna damska obleka

Iz akvaristove torbe

RAZNOSTEROSTI

Ichthys! Koliko poezije je v tej grški besedi za nas akvariste, ki se ukvarjamo z gojenjem teh ljubkih otrok prirode. A ne samo nam akvaristom je ta besedica prijetna, temveč tudi sportnim ribolovcem, ki se nehoti spominjajo lepih in zanimivih doživljajev. Med tem ko so akvaristi in ribolovci sporniki kot ljubitelji in obudovalci prirode bolj poetično navdahnjeni, se mnogim drugim ljudem pri besedi Ichthys porajajo druga, rekli bi, bolj prozaična čustva, ki imajo svoj sedež v želodcu. Ti ne vidijo s svojim duševnim očesom rib v lepih akvarijih ali pa v žuborečih potokih, drugih vodah, temveč na krožniku, kar je brez dvoma užitek svoje vrste. No, ribe imajo še mnogo drugih spoštovancev. Tako se je v poslednjem času celo moda spominja zlatih ribic. Na mičnih oglicah vise medaljoni z liki zlatih ribic.

Zanimivo je, da so kristjani že v starem veku uporabljali lik ribe kot znamenje krščanstva, kajti črke v besedi Ichthys so inicialke Zvečarja in pomenijo Jezus Kristus božji sin, odrešenik. V začetku krščanstva so se razlikovale hiše kristjanov po likih ali po slikah rib od poslopij Rimljanov in Grkov. Tudi stari Egipčani so ribe cenili in jih mumificirali. Dalje je tudi v svetem pismu čisto govor o ribah. Če prečitamo prvo poglavje stare zaveze o ustvaritvi sveta, pridemo do prepričanja, da ni bistvenih razlik med starim predanjem in med nazori znanosti, kajti tudi v tem poglavju je naglašeno, da se je življenje porodilo najprej v vodah, a red ustvaritve se ujema z znanstveno razvojno teorijo.

Vrnimo se s tega izlet v davno preteklost spet k sedanosti. Če pomislimo, da se pojavljajo v vodah, zlasti v morjih, ogromne jate rib, moramo priznati, da nadkriljuje plodnost voda daleč plodnost kopnega. In ta plodnost, ki je bila zlasti v početku v toplejših vodah še mnogo večja, je omogočila mnogim živalim, ki so tedaj živele, da so dosegle velikanske dimenzije, preko 15 in 20 metrov.

Za ljudi je bila plodnost voda že od postanka človeškega rodu velpomembna. Voda lahko primerjamo z njivami, kjer ni treba sejati, a žetev je vedno obilna. Nekdaj so bile ribe tudi ljudem v notranjosti kontinentov najcenejša in tudi zelo redina hrana. Žal je napredujoča civilizacija z regulacijo tekočih voda vzela mnogim ljudem

vsakdanji kruh. Kanalizacija, odnosno regulacija vtrja vode v ravna korita. Voda teče hitreje, rastline se ne morejo prijeti, mrtvice se posuše in ribe izgube svoja dristišča, zaradi česar jih je čimdalje manj. Zaradi tega je dandanes ribje meso kjub dejstvu, da ribe ne potrebujejo tekoče vode, nobene posebne nege, dražje od govedine, kar je povsem nelogično. Premalo posvečamo danes pozornosti temu vprašanju, ki je za prehrano naroda zlasti v kritičnih časih tako važno. Pri nas se največ cenijo reja salmonidov, tudi ščuke so cenjene, a krape goje v ribnikih. Jasno je pa, da si omenjenih rib ne more privoščiti vsakdo. Treba bi bilo skrbeti, da ostanejo tu in tam dristišča za naše krapovce, da bi si mogle tudi široke plasti naroda privoščiti ribje meso po nizki ceni.

Dasi so dnevi že kratki in dasi je toplota že zelo popustila, je bilo vreme v zadnjem času še zelo ugodno za akvariranje, kajti v vodah je še precej življenja. Zadnjič sem zajemal v Cornovu po činkljah. Žal sem moral ugotoviti, da je pomladno čiščenje tega jarka uničilo mnogo iker, kajti činklj, ki so mimogrede rečeno, ne samo zelo lepe, temveč tudi zelo zanimive, nisem ujel, a tudi drugih ribic ni bilo mnogo.

Bolj posrečen je bil izlet k Bevkam, kjer sem si ujel zanimive črve iz rude planarij: za vse akvarije. Ribe jih pušče v miru, kajti oni izločajo neko sluzasto snov, ki pokvari vsaki ribi tek prav temeljito. Vračajo se s Komina preko Stare Ljubljane sem bolj z namero, da si pomirim vest, kakor pa z nado, da ujamem kako mlado činkljo, zajemal v jarku stare Ljubljane in ujel mično činkljo, prvo v tekočem letu. Druga dne sem se napotil k vasi Vič, da si ogledam valisnerije, ki sem jih vsadil pri topleni izvoru. Žal ni bilo nobene valisnerije. Bržkone so jih perice, ki stoje pri pranju poleti in pozimi v plitki jarki izvora, pomendrale. Zdjaj ko je brv pri Mednem izročena prometu, je lahko doseči izvor brez ovinka (Tacen, Vič). Če ima kdo odveč tujezemskih rastlin, jih za poizkušnjo lahko vsadi v odvodni jarek toplega izvora.

O. S.

Čitajte tedensko revijo ŽIVLJENJE IN SVET

Ono veliko blazino bova položila na tla, na njej boste lepo postlali in spal bom kakor baron!

In sem tudi spal kakor baron. Drugo jutro je nesla Ančka slamnjačo na hodnik pred hišna vrata in čakala sva. Ko se je oglašil zvonec, sem se hitro postavil k oknu, da bom pričal dogodka. Voz je priropotal, Ančka je planila s slamnjačo predenj.

»In ko bi mi ponujali goldinar, je ne vzamem — ne smem, predpisi so taki, je zaklical voznik in oddrdal dalje. Ančka je privlekla slamnjačo zopet domov.

»To je že preneumno«, pravim. »V resnici je neumno«, je pritrdila Ančka.

»Tak zganite se že, tristo hudičev! Pojdite povpraševati kako se je znebijo drugi!

Ančka odhiti. Nekako čez eno uro se vrne. »Najbolje bo, da jo požgemo v štedilniku.«

»Saj res; da nam že prej ni prišlo na misel. Torej žgite! In veste kaj, pojdite po hiši in pozvedite, ali ne bodo kje pekli kolača in rabili slamo, da podnetijo v pečici.«

Ančka beži znova in potem sporoča, da ne bodo nikjer pekli kolača in da ne rabijo slame. Ona pa mora iti sedaj na

kakor mi! Tega se ne bi bil domislil niti v sanjah. Kajpada, preden nadevamo slamnjačo z novo slamo, moramo spraviti v kraj staro. Kam z njo? Ali naj jo vržemo skoz okno nekemu na glavo?

»Kam neki se daje taka stara slama?«

»Ne vem.«

»Hm,« se nenadoma spomnim, »tu imate šestico in pojdite v ono veliko hišo. Tam imajo smetišče. Dajte hišniku šestico, da vam dovoli dostati nanj slamo.« Tudi možka glava ni kar si bodi! Šla je in prišla. Da hišnik ne pusti. Češ, da pogosto nosijo na smetišče žerjavico in slama bi se vnela. In smetišče bi bilo prehitro polno in kmeta ne bo pred zimo po smeti, ker ima doma dela čez glavo.

»Kaj sedaj?«

»Ne vem.«

»Ho, ho!« sem vzkliknil čez tremutek — možka glava je čudovito iznajdljiva! »Jutri je sredo, občinski voz bo prišel po smeti. Vzemite tisto šestico, dajte polovico smetarju, ki zvoni, in polovico vozniku in še sama vam bosta strela slamo na voz.«

»Prav, toda na čem boste danes spali? Slamnjače ne morem več dati na posteljo, ker je razparana in bi se slama raztresla.«

»Seveda — hm — bom spal pa na

No — mislim, da imam dovolj snažnosti! Tla in posodje ima pod stalnim in skrbnim nadzorstvom moja Ančka. Knjige so res da pod mojim nadzorstvom, toda menim, da jim nekoliko prahu ne bo škodovalo — saj nekogače bi se nam zdale kar preveč ošabne in neumne! In ostalo — hm, ostalega prav za prav niti ni. Kaj je čistejšega na svetu od postelje starega samca!

Blazina kakor labod, odeja kakor ličin cvet, rjuha kakor sneg, žimnica kakor potička, slamnjača — slamnjača — »Ančka!«

»Prosim!«

»Kdaj smo zadnjikrat pregatili slamnjačo?«

»Tega ne vem — kar sem pri vas, ne — saj bo že sama rezanica!«

Ančka je pri meni šest let. Brskam po spominu šest let nazaj — zaman! Slamnjačo sem kupil natlačeno in zašito še v cvetoči mladosti.

»Ančka!«

»Prosim!«

»Tu imate 75 krajcarjev — kupite takoj tri otepe slame — takoj, pravim!«

Ančka skoči. Ančka privleče tri otepe slame. Zgrabi slamnjačo, razpara šive in se z rokami zagrebe v slamo — »Ali — kam bomo dali staro slamo?«

Ženska je vendarle bolj bistre glave

Sportna nedelja

Svečana zaobljuba nogometašev

Po vsej državi se je včeraj nad 20.000 nogometašev poklonilo manom blagopokojnega kralja, nato pa svečano obljubilo, da bo zvesto čuvalo njegovo oporoko — Prva vsedržavna nogometna prireditev za fond Viteškega kralja Aleksandra I. Uedinitelja

Ljubljana, 28. oktobra.

Tri tedne je minilo, odkar so naši sportniki zadnjič pozivljali zelena igrišča in samo dva dni manj, odkar so v Mar-seille počili zločinski strelji, ki so nam ugrabili viteškega kralja Uedinitelja, sportnikom-nogometašem pa tudi vzvišene pokrovitelja. Težak, da nenadomestljiv je ta udarec za vse jugoslovenske sportnike in v znak tuge in žalovanja so do nadaljnjega odpovedali vse sportne prireditve.

Zopetno otvoritev sportnega življenja so danes s svečanimi komemoracijami in slovesno zaobljubo, da bodo zvesto čuvali kraljevo oporoko, prvi izvedli nogometaši, ki so imeli v blagopokojnem kralju Aleksandru I. svojega vrhovnega pokrovitelja in velikega prijatelja. Saj ni bilo malo prilik, ko je naš pokojni vladar pokazal, kako visoko ceni idealna stremeljenja nogometne mladine, in prav mnogo tudi takšnih, ko je sam prisostvoval važnejšim dogodkom na nogometnih poljih.

Starejši obiskovalci naših nogometnih igrišč se gotovo še spominjajo, s kakšnim zanimanjem in navdušenjem je blagopokojni kralj spremljal odločilno tekmo za njegov pokal med Beogradom in Zagrebom, ki jo je pred leti imela Ljubljana na starem igrišču Ilirija. Kdor je takrat slišal in opazoval našega velikega kralja, se je lahko prepričal, da ni počastil tekme samo zaradi njenega bleška, temveč z veseljem do sporta in ljubeznijo do sportne mladine. In tako ne samo do one, ki goji nogomet, temveč še do one, ki plava, vesla, smuča ali drugače v plemeniti borbi skrbi za zdrav razvoj!

Današnje

spominske svečanosti na nogometnih igriščih,

ki jih je skupno za vsa država odredil JNS, so bile po svoji resnosti in disciplini veličastne dokaz, kako globoko se je dojmila mučeniška smrt našega viteškega kralja Uedinitelja vseh nogometašev-sportnikov. Zato so se kot en moč odzvali vabilu svoje vrhovne inštanče, da pred prehodom na novo delo počaste spomin svojega nepozabnega pokrovitelja in prijatelja, obenem pa obljubijo, da bodo čuvali njegovo sveto oporoko in imeli zmerom pred očmi interese domovine in narodnega edinstva.

Ljubljanski NP je žalno svečanost organiziral na igrišču Primorja, ki je za to priložnost dobilo žalno obeležje. Raz tribuno je vihrala žalna zastava, drogov pred tribuno so bili oviti v črno, pred sredino tribune pa je bila na podstavku bronasta soha blagopokojnega kralja, delo znanega umetnika Nika Pirnata, vse ovito v črno in obdano z zelenjem. Nasproti za avtovo črto je LNP razvrstil svoje članstvo, funkcionarje vseh odborov — navzoča sta bila tudi odbornika JNS dr. Lapajne in Rybač — polnoštevilno sekcija sodnikov, nato pa dvanajst enajstoric v pestrih nogometnih dresih s številnimi ostalim članstvom — vsi z žalnimi trakovi na levi roki. Nad kraljevo soho na tribuni je zavzel mesto predsednik LNP dr. Köstli, ki je s kratko zamudo — nekatera moštva so prišla daleč s periferije — spregovoril — ojačevalce je dal Doberlet-Radio — te-le zanosne spominske besede:

Sportniki Ljubljane, spoštovano občinstvo!

V teh trenutkih je zbrana na zelenih igriščih in očrtanih livadah širom naše države, od Jesenice do Gjevjeleje, od Splita do Caribroda, velika armada jugoslovenskih nogometašev in sportnih delavcev. Nad dvajset tisoč mladih src in čistih duš!

Več deset tisočev mladih pripadnikov današnjega zbora se globoko klanja večnemu spominu svojega viteškega kralja Aleksandra I. Uedinitelja. Naš ljubljani vladar in veliki pokrovitelj naše vrhovne sportne organizacije, našega jugoslovenskega nogometnega saveza je v francoskem mestu Mar-seille mučeniško daroval svoje dragoceno življenje na oltar naše domovine in na oltar svetovnega miru med narodi.

Njegova mučeniška smrt naj bo največji blagoslov našemu narodu, po njem uedinjenemu v veliki Jugoslaviji!

Tovariši! Izgubili smo kralja-vojaka in junaka, ki je slavil zmage svojega orožja pri Kumanovem, na Bregalnici, pri Ceru in na Kajmakčalanu in pretrpel s svojimi mučeniško Kalvarijo preko Albanije. Izgubili smo kralja Uedinitelja, ki je osvobodil in združil Slovence, Srbe in Hrvate v veliki Jugoslaviji. Izgubili smo kralja-očeta, ki je bil med nami največji ne samo radi svojega kraljevskega položaja, temveč tudi po svoji avtoriteti, odgovornosti in samozatajevanju za nas vse. Izgubili smo kralja-državnika, ki je bil največji sodobni tvorec sporazuma in miru na jugoslovenskem jugu, na Balkanu in v Evropi.

Tak je bil naš veliki pokrovitelj!

Nihče ne more danes pretehtati ene skrite, tihe boli, ki grize srca jugoslovenske sportne omladine!

Da, baš žalost jugoslovenskih sportnikov je brezmejna.

Mi sportniki smo z zanosom vedno in čisto sprejeli izraz priznanj in simpatij od velikega vladarja. Z njegovim visokim pokroviteljstvom je bila od početka počastena naša vrhovna nogometna organizacija.

Naš veliki pokrovitelj je iskal česte prilike za neposredni stik z našimi sportniki. In to kljub svojim važnejšim državnim poslom in težkim razmeram! Daroval je več dragocenih zlatih pokalov za poglobitev viteškega tekmovalstva medmestnih, podsaveznih in meddržavnih reprezentanc. Z nami se je veselil zmag na zelenem polju, z nami je delil razočaranja, kadar smo doživeli tudi neuspeh. Naše veselje, njegovo veselje! Naša žalost, njegova žalost!

Mnogi izmed vas se še dobro spominjate one nedelje pred osmimi leti na starem igrišču Ilirija. Bila je finalna tekma med Beogradom in Zagrebom za kraljevi pokal. Veliki pokrovitelj in darovalec je bil osebno prisoten in lastnoročno je izročil svoj pokal zmagovalnemu zagrebškemu moštvu. Ta sportni dogodek ostane največji za našo ožjo domovino.

Tovariši sportniki! Naš nepozabni pokrovitelj se ni zamenjal z našimi viteškimi junaki, kakor je čisto nazival sportnike. Baš naša sportna organizacija, katere člani smo mi, je bila tista, ki je od začetka razumela klic velikega Uedinitelja in njegove svete težnje. Ustanovna skupščina vrhovne nogometne organizacije v Zagrebu pred 15 leti je bila manifestacija sportne omladine za idejo jugoslovenstva, za idejo narodnega in državnega edinstva! Priznavajoč te ideje smo takrat zavestno odklonili ustroj organizacije, ki bi mogel ustvariti dojem plemenstva. Takrat smo vtisnili tej organizaciji jugoslovenski žig. Naše državne reprezentance so nastopale v tujini pod praprom jugoslovenske trobojnice.

Tovariši sportniki! To so samo sličice. Mi sportniki pa ne smemo prezreti blstva. Samo urejena in močna država nudi narodu mirno življenje. Le v takem narodovem življenju najde sportni pokret krepek razmah. Uedinitelj troimenega naroda in utemeljitelj velike Jugoslavije, pokojni vladar, je položil temelje, da se razvija tudi naš sportni pokret pod soncem svobode.

Sportniki, tovariši! Globoko se poklonimo sveti senci mrtvega pokrovitelja in mu izkazimo svojo viteško sportno čast. Pozivam vas, da kliknete z menoj:

Viteškemu kralju Aleksandru I. Uedinitelju trikratna Slava!

Zbrana množica je vstala in počastila spomin na blagopokojnega kralja s trikratno slavo: Predsednik LNP pa je nadaljeval:

»Sportniki tovariši! Z zadnjim dihom nam je nepozabni pokrovitelj izrekel svojo oporoko:

CUVAJTE MI JUGOSLAVIJO!

Spomnimo se tudi pomembnih besed, ki nam jih je sportnikom izrekel vladar pred osmimi leti na ljubljanskih tleh:

V viteški borbi se borite za blagor in napredek domovine, v korist velike Jugoslavije!

V teh posvetilih si nam, veliki naš pokrovitelj, pokazal, kako naš sportna mladina dela in živi za narod in državo.

V desetstotih mladih srcih v tem trenutku zbrane sportne omladine odmeva samo ena volja, samo en sklep:

Čuvati hočemo Jugoslavijo! To hočemo, to moramo, to bomo!

Čuvajmo Jugoslavijo! To bodi naša ob-

ljuba, to bodi naša prisega!

Čuvajmo Jugoslavijo! To bodi vsebina našega viteštva, hvalečnost do največjega Viteza našega rodu.

Čuvajmo Jugoslavijo! To bodi izpoved naše zvestobe nasledniku njenega ustvaritelja, našemu mlademu kralju, Nj. Vel. Petru II.

Izpolnitev te svete oporoke bodi naša prva dolžnost! V to zastavimo svojo viteško, sportno besedo!

Ker je bilo za prenos skupne zaobljube iz Beograda že prekasno — začetek v Ljubljani se je nekoliko zavlekel — je predsednik nadaljeval:

»Tovariši sportniki! Potrebno je, da damo

Ilirija in Primorje...

Živahna igra za prijateljski remis

Po slovesnem aktu zaobljube so igralci in funkcionarji izpraznili igrišče, ostali sta le moštvi za napovedano igro. Oba kluba sta postavila svoji najboljši razpoložljivi enajstorič ter se tudi s tem oddolžila namenu prireditve. Postavi st abili:

Ilirija: Malič — Svetic, Berglez — Unterreiter, Sočan, Pogačnik — Ice, Slapar, Pikič, Luce, Doberlet

Primorje: Starec — Hassl, Bertoncelj I — Zemljak, Zavrič (Kukanj), Boncelj — Slamberger (Janežič), Makovec (Pupo), Pepček, Jež, Hanzli

3:3 (3:1)

Predvsem je treba povedati, da se je tekma dostojno uvrstila v okvir vse prireditve. Kakor so sicer srečanja med Primorjem in Ilirijo običajno ostra, včasih tudi preostara, je potekla ta borba še dovolj fair in v mejah dovoljenih sredstev. Seveda ni s tem rečeno, da so se igralci prijemali z rokami, narobe, tekma je bila vseskozi borbena, tudi trenutki ni bila kot prijateljsko srečanje. V danih razmerah je tudi izključeno, da bi se moštvi spustili bolj v igro kot v borbo, a naposled je tako tudi prav, saj občinstvo ne mara za razne »prijateljske« borbe in jih v poslednjih letih dosledno zamerja.

V primeri z nedavnim srečanjem v prvenstvu sta moštvi tudi s samega sportnega gledišča dali znatno boljše partijo. Če se spomnimo one mladeniške takratne prvenstvene borbe, ki je vse gledalstvo brez izjeme ozlovoljila, moramo priznati, da je bila ta borba, vsaj v prvem polčasu, mnogo bolj borbena in na neprimerno močnejši sportni višini in spominjala na naše najboljše tekme. V drugem delu igre se je pač očitno pokazalo nekajtedensko pavziranje brez treninga in so se tedaj v igro zavlekli težkože začetniškega značaja. Pri tem so črno-beli pokazali vsaj nekoliko boljše kondicijo, tako da so utegnili doseči izgube iz prvega dela igre in igro izravnavati.

Uvod v igro je pripadel črno-belim. Do enominutne pavze so sploh prevladovali in se stalno gibali v bližini nasprotnega gola. V tem času so tudi prišli v vodstvo. Potem pa je kaj kmalu nastopila peripetija.

Zavrič, ki je z nekaterimi posrečenimi akcijami otvoril dobro svoj debut, je kmalu pokazal, da vsaj sedaj še ne more zamašiti praznine, ki jo sicer spolnjuje Slamič. Ker je tudi Bertoncelj zaigral pod svojo običajno formo, je nastala občutna razpoka med napadom in obrambo, ki jo je nasprotnik z boljšim startom in svežimi kombinacijami urno izkoristil. Med krilci je od začetka do konca dobro igral samo Zemljak, ki je bil gotovo najboljši krilec na terenu. Sele pojava Kukanja je spravila red v vrsto in posledje je šlo boljše. V obrambi, ki je večji del igre obvladala položaj, se na trenutke ni vse ujemalo. Starec je bil gotovo manj zaposleni vratar, toda v tistih par odločilnih trenutkih mu je splošno. Prvi gol — sicer lepo izveden — mu je izsilil Pikič iz precej nerodne situacije, drugega ni bilo mogoče braniti, pač pa gre tretji samo na vratarjev račun.

Napad črno-belih je bil v popolni in uspešni akciji začetkom in koncem igre. V

viden izraz naši volji. V smislu sklepa upravnega odbora Jugoslovenskega nogometnega saveza mora opraviti vsak funkcionar vseh odborov, zastopnika vsakega kluba in vsi verificirani igralci-nogometaši zaobljubo, Prosim vas, da v moje roke kot predsednika ljubljanskega nogometnega podsaveza položite obljubo, da resno in dostojanstveno in glasno ponavljate besedilo obljube besedo za besedo za menoj:

»Mi sportniki Jugoslavije se obvezujemo s svojo častno besedo, da bomo vedno čuvali oporoko našega blagopokojnega kralja in pokrovitelja in da bomo imeli vedno pred očmi interese domovine in narodnega edinstva. Do skrajnih svojih sil bomo čuvali Jugoslavijo ter bomo zvesti Njegovemu Velicanstvu kralju Petru II.

Tovariši sportniki! Položili ste obljubo a svojo viteško in sportno častjo. Ta čast ne more in ne sme biti nikdar in nikjer omadeževana! Pojdite na novo delo z edinim sklepom v srcih:

Vse za kraljevski dom Karadjordjevičev in za veliko Jugoslavijo!

Zbrani sportniki in občinstvo so vzklili trikratni »Zdravo!«. Po odigrani državni himni je pestra skupina dvanajstih enajstoric zapustila igrišče in se kmalu nato pomešala med množico, ki je prišla na ljubljanski »derby«.

drugem polčasu se je še trajnejše uveljavljalo. Po Makovečevi izločitvi in po zamenjavi Slambergerja z Janežičem je bila desna stran šibkejša zasedena in so temu primerno tudi vse nevarnejše napadalne akcije izvirale z leve strani. Zelo prodoren je bil Hanzli. Napad je precej streljal, le neprecizno ali od daleč.

Belo-zeleni so imeli

tudi nekaj vrzeli

v sestavi. Napovedovali so sicer nekaj sprememb za drugi polčas, pa so ostali kar pri prvotni formaciji, ko se je pa v prvem polčasu odrezala tako uspešno. Imeli so v prvem polčasu, dokler je ozadje bilo pri sebi, zelo nevaren instrument, ki je delal z naglimi potezami in hitro prenašal igro. Nasledek napadalnih akcij je bil predvsem Ice na desnem krilu, dirigent in realizator pa je bil Pikič, ki je dosegel hat trick. Ta je še vedno ostal moč prvega polčasa. Dokler je bil pri močeh, je vezal napad v krepko celoto, ki je samo proti levi na svoji učinkovitosti popuščala, pozneje se je pa kvintet le bolj po redko uveljavljala. Slabo so se odrezali krilci, ki so izgubili bitko v drugem polčasu. Na višini je ostal Pogačnik, ki je igral do konca, Sočan, ki je bil v prvem polčasu boljši srednji krilec, je moral prepuščati to vlogo pozneje Kukanju, zapadel je tudi v svojo staro pogreško, da nenadoma zgubi glavo, in tako je marsikateri njegov centerpas s pridom izkoristil Hanzli. Obramba je delala kot celota brezhibno v prvem polčasu, Svetic ni vzdržal do konca in je v drugem polčasu »pavnil«. Pač pa je bil Berglez zanesljiva opora do konca in s prav dobre strani se je pokazal tudi mali Malič, ki je držal nekaj prav težkih žog

Nekaj poteka.

Začeli so črno-beli in že s prvimi potezami ustvarili zrela situacija, pa je Makovec poslal v aut. Igra poteka v prvih minutah stalno na ilirjanski polovici. V 4. min. Svetičev foul nad Hanzlijem, ki izvaja diktirani prosti strel, žoga gre od Zavriča k Makovcu, ki z bombno pretvorijo 1:0 za Primorje.

V nadaljnji igri pride I. samo mimogrede v nasprotno polje, pritisk črno-belega napada privede v 7. min. do kota, toda Slapar čisti in I. uprizarji prvi resnejši napad, ki konča v autu.

Enominutni molk

odredi sodnik od devete do desete minute. Igralci obstanejo »mirno« kot ukopani, občinstvo se v grobni tišini pridruži žalni manifestaciji in sredi ogorčene sportne borbe se za minuto zgrne na tisoče sre bolesten občutek, ki nas vse te dni in tedne nenehoma spominja na veliko nesrečo, ki je zadela naš narod.

Po preteku te minute se igra poživlji. Zgubi vso enostranost in že v prvem akcijah so belo-zeleni nevarni pred nasprotnim golom. Zaenkrat samo Slapar spregleda ugodno pozicijo, ko je sam na dva, tri metre pred Starecem. Takoj zatem — teče 15. minuta — dobi Ice primeren pas, prodre in njegov center pobere Pikič mimo Hassla in Starca z glavo in ga pošlje v mrežo, igra je izravnana.

!!!

Belo-zeleni še dalje pritiskajo in so prišli sele v pravi polet. Sredi polja dobro kombinirajo, dosežejo kot, toda ta taktika

ne obrodi sadu. Po dveh minutah je Pikič v borbi z vso nasprotno obrambo, za hip se osvobodi in že leti bomba iz precejšnje razdalje neobranljivo pod prečko, najlepši gol dneva in

belo-zeleni vodijo 2:1.

Ta dogodek razgiblje igro še bolj. Črno-beli se zavedo neugodnega položaja in resnejše pritisnejo. Izsilijo kot, dalje ne seže njih moč. V 20. min. zaključil Makovec ofenzivno akcijo z razantnim strelom, pa si pri tem zvije nogo in mora ven. Črno-beli igrajo nato deset minut okrajani in so v tej dobi bolj v obrambi. V 29. min. je Pikič poleg Hassla sam pred golom, Hassl ga križe, da ne more do žoge, toda Starec ne razume položaja in ne starta. Končno izkoristi Pikič priliko, ki se sunkoma vrže pred Hassla in porine v mrežo.

3:1 za belo-zelene!

Makovečovo mesto zasede Pupo, belo-zeleni na premoč počasi pojenja in igra se spremeni v dvoboj z naglimi prodori. Obe stranki dosežeta po en kot, rezultat pa ostane neizpremenjen.

V drugi del igre gredo samo črno-beli z naznačenimi spremembami. Enakoli kot v prvem polčasu otvorijo igro z ofenzivnimi potezami, ki pa po vehementni zaostajo za onimi iz prvega dela igre. V 5. min. je monoton položaj pred golom belo-zelenih, žogo zgrešijo ti in oni, končno uspe Ježu oster strel, ki obsesti,

samo še 3:2 za belo-zelene.

V daljnjem poteku igre se kažejo na obeh straneh slabosti, igra je zdrknila z višine prvega polčasa. Z boljše kondicije se črno-beli bolj uveljavljajo v polju, pred golom pa trebo neprestano na oster start, ki jim ne da, da bi prišli do uspeha. Dveh kotov ne izkoristijo, šele v 24. min. uspe udarec: Hanzlijevo žogo od strani pobere Jež, pa ne ve, kaj bi z njo; žoga pride k Pepčku in njegov strel vendar obsesti, doseženo je izenačenje 3:3

Sicer je šele polovica polčasa, razvije se tudi nekaj borbe za končno zmago, vendar so moči menda res pri kraju, in tako ostane le pri poskusih in dobri volji. Sodli je g. Jordan dokaj ležerno in prepočasno. V ostalem je bil kos situaciji. Občinstva je bilo do 2000.

Celje in Atletiki...

Celje, 28. oktobra:

Danes ob 14.15 so se zbrali pred garderobo SK Celja na Glaziji funkcionarji okrognege odbora LNP in vseh celjskih nogometnih klubov, sodniki, verificirani nogometaši ter velika množica nogometu naklonjenega občinstva. Nad vhodom v Glazijo sta bili na pol droga razobešeni državna in klubova zastava, v sredi pa žalna. Na zunanjem hodniku garderobe je bila nameščena slika blagopokojnega Kralja, obdana z zelenjem in črnilno. Množica je najprej poslušala prenos iz Zagreba, ob 14.30 pa jo je nagovoril predsednik okrognege odbora g. Andrej Svetec, ki je v izbranih besedah slavil delo pokojnega Kralja Uedinitelja za narod, državo in svetovni mir. Množica je počastila spomin Nanj s klici: »Slava!«, njegovemu nasledniku kralju Petru II. pa priredila ovacije z vzkliki: »Živeli!«. Nato so vsi funkcionarji, sodniki in nogometaši opravili svečano zaobljubo po brezizjemnem prenosu saveznega predsednika g. Filipovića iz Beograda.

Ob 14.50 se je pričela nogometna tekma med SK Celjem in Atletiki, ki ji je prisostvovalo okoli 500 gledalcev.

Celje : Atletik SK 5:0 (2:0)

Tekma je bila živahna in zanimiva. Moštvo Celja je bilo tehnično in kombinatno boljše in zato tudi po večini v premoči. Zadržnih 25 minut je moralo igrati samo 10 minut. Atletiki so igrali postrvovalno, toda napad je bil zelo neeoten. Četrtri gol je zabil Marič, vse ostale pa Ah-tig. V 9. min. je bila tekma prekinjena za eno minuto, ki je bila posvečena mislim na blagopokojnega Kralja.

Tekmo je sodil g. Reinprecht objektivno, toda premalo strogo.

Ostale nogometne tekme

Maribor: Železnikar : Maribor 4:3 (0:2). Beograd: BSK : Jugoslavija 2:2 (1:0). Zagreb: Concordia : Hašk 3:1 (1:0). Domžale: Disk : Domžale 3:0 (0:0).

Dunaj: Wacker : Austria 2:1 (1:0). Admira : Vienna 1:0 (1:0). FAC : Sportklub 1:0 (1:0). Rapid : Hakoah 5:1 (1:0). Favoritner SK : WAC 2:1 (0:0). Libertas : FC Wien 1:1.

Praga: Prvenstvene tekme: Židenice (Brno) : Viktorija (Plzen) 0:0. DFC : Slavia 2:4 (2:1). Sparta : SK Plzen 4:2 (2:1). Čehie Karlin : SK Kladno 2:2 (2:1). ASK Kolín : Bohemians 2:2 (1:1). Teplice FC : SK Prostějov 4:1 (1:1).

Budimpešta: Ferencvaros : Ujpest 1:1 (1:1). »11« : Somogy 6:0 (3:0). Phobus : III. okraj 2:1 (1:1). Szeged : Soroksar 4:2 (2:1). Hungaria : Attila 2:0 (0:0). Bockay : Kispest 2:2 (2:0).

Rim: Državna reprezentanca A : Lacio 3:0 (1:0). Fiorentina : Bologna 3:2. Ambrosiana : Modena 3:1.

Berlin: Mednarodna tekma: Berlin : Draždane 0:0.

Smučarski klub Ljubljana drevi ob 20. obni zbor v restavraciji Zvezde. Polnoštevino in točno!

ASK Primorje (nogometna sekcija). Drevi ob 20. odborova seja pri Rebcu.

S. K. Ilirija (Hazenska sekcija). Gimnastični treningi se vršijo obsej redno vsak ponedeljek in četrtek od 18.30 do 19.30 v telovadnici kole na Grabnu (Čojzova cesta). Sekcijsko vodstvo opozarja vse članice, da je udeležba pri teh treningih za vse strogo obvezna. Opozorila se ne bodo jemala na znanje. — (Lahkotletska sekcija). Drevi ob 19. je v posebni sobi kavarne Evropa redna seja sekijskega načelnstva. Redni treningi so v tem tednu v terek, sredo in četrtek na starem igrišču, vsakokrat od 16. dalje. Treningi so važni za vse zaradi klubovega narodnega mitinga, ki bo v soboto in nedeljo.

čitajte tedensko revijo ŽIVLJENJE IN SVET

trg in se ne utegne igrati s sežiganjem pred nego zvečer. — Tudi prav!

Prišel je večer in poverčljaji smo. Ančka je pričela nanašati slamo, delati iz nje šope in jo mašiti v ogenj. Jaz pa sem sedel v sobi za pisalno mizo in poslušal, kako v kuhinji ledo šumi in vleče v dimnik. Kadil sem zadovoljno svojo viržinko — takole prasketanje v dimniku imam neverjetno rad.

Nenaden ropot pred hišo, človeški glasovi zunaj, nato zvonjenje na hišnih vratih. Poskočim in prisluhnem. Kaj se godi? Da šviga iz našega dimnika plamen in ga zanaša nad sosednje strehe.

»Za božjo voljo, Ančka, nehaite! Hitro zanesite slamnjačo v sobo in če pridejo k nam, se delajte, kakor da ne veste ničesar.«

Ni jih bilo. Hvala Bogu! Ogenj je nehal švigati po strehah in ljudje so se čez nekaj ur razšli.

Puhal sem ježno v strop. Zelo nejevoljen sem se znova zleknil po tleh.

Naslednje jutro me je zopet osvežilo. Zarana sem se napravil, da poizvedujem. Izpraševal sem stražnika, izpraševal postrešča in vse znane gospe.

Stražnika je salutiral: »Ne vem.« Postrešek je privzdignil čepico: »Prosim, ne vem.« Gospe so izjavile vse povrsti: »Da, da, s takimi stvarmi je križ.«

»Dekle, dekle,« pravim doma Ančki, »to bo sitna reč! Toda nič ne pomaga, tako ne more ostati. Ali znate delati škernicje — ne? Vas bom pa jaz naučil!« In delala sva škernicje in jih polnila s slamo. In ko jih je bil že precejšen kup, sem jih natlačil nekaj v žepe, odšel na izprehod in jih med potjo na skrivaj zgubljal. Istega dne sem bil na sprehodu še šestkrat, drugi dan pa dvanajstkrat.

To se je ponavljalo štiri dni in naposled sem spoznal, da sva izpraznila komaj majhen del slamnjače. Izračunal sem, da bi se moral takole sprehajati najmanj sedem mesecev.

Menda mi ni treba posebej praviti, da sem bil že ves bolan. Z nobeno drugo stvarjo se nisem več ukvarjal; v glavi sem imel že samo slamo in pred očmi tudi slamo. V enem kotu so stali trije otepi slame, v drugem je bila moja uboga slamnjača in tam ona dolga dolga blazina z divana. Kam naj se ozrem? In ko sem se na noč spravil na tla, sem preklinjal in zmerjal, da je bilo grdo. Spal nisem skoro nič in jutraj sem že pred solnčnim vzhodom bežal na sprehod.

Na enem teh izprehodov sem opazil omenjene vrče, lonce in ponve.

S temi vrči, lonci in ponvami je stvar sledeča: vsak Pražan sme imeti vrč ali lonec ali ponev — to ni nič pregrešnega

in zato tudi ni kaznivo. Pa se dogodi, da se na primer vrč razbije — in zdaj se začne! Kam z njim? Če ga vržeš na dvorišče, te hišnik prisili, da ga zopet pobereš. Če ga vržeš na cesto, te pobere stražnik. Če ga vržeš smetanju na voz, ti ga vrže nazaj in ne pregovoriš ga z nobenim podkupovanjem, ima stroge predpise. Prav! Vzameš torej vrč ponoči, greš na cesto in ga neopaženo postaviš — no, kamorkoli. In naslednje jutro ga pobere smetar brez podkupnine in stvar je urejena.

Prišel sem na ostudno misel! Kaj bi bilo, če bi z Ančko prišla slamnjačo, jo odnesla ponoči za vogal in iztesla slamo! Zamišljam vsekačo nelepa — brezvestna — proti predpisom, toda priznavam: meni je bila všeč! Ah, kako lahko se človek pokvari!

